

АНАЛІЗ МІСЦЕВОЇ ТА РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ І РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІВ ВЛАДИ

Анотація

Документ присвячений аналізу реалізації державної ветеранської політики України на регіональному та місцевому рівнях. У ньому розглядаються чинні практики, експериментальні проекти та регіональні програми, а також сформовані рекомендації органам влади для підвищення ефективності цієї політики.

У межах дослідження автори провели кабінетний аналіз нормативно-правової бази, регіональних програм і структурних підрозділів з питань ветеранської політики обласних державних (військових) адміністрацій та серію напівструктурованих інтерв'ю з посадовцями регіонального і місцевого рівнів.

Автор аналізу та рекомендацій – експерт з місцевого розвитку Тарас Баранецький. На замовлення громадських організацій Ветеран Хаб, Принцип, Юридична сотня та Простір Можливостей.

Цей матеріал став можливим завдяки підтримці Уряду Великої Британії, наданої через Міністерство закордонних справ, у справах Співдружності та розвитку Великої Британії в межах проекту «Концепція державної політики України щодо ветеранів та їхніх сімей». Проект реалізується громадськими організаціями Ветеран Хаб, Принцип, Юридична сотня та Простір Можливостей. Інформація у матеріалі не завжди відображає погляди Уряду Великої Британії.

Документ є виключною відповідальністю авторів і може не відображати думку та позицію донорів і партнерів організацій-авторів.

Довідка про авторів

Тарас Баранецький — експерт з місцевого та регіонального розвитку. Має досвід роботи на місцевому, регіональному та національному рівнях. Аспірант ДУ «Інститут регіонального розвитку ім. М. Долішнього».

Ветеран Хаб — мережа сталої підтримки ветеранів, ветеранок і близьких воїнів та воїнок. Організація працює з 2018 року та надає юридичні консультації, психологічну підтримку, консультації з пошуку роботи та покликання і персональний супровід. Мережа об'єднує простори в Києві та Вінниці, мобільні офіси для доставлення послуг додому в Київській і Вінницькій областях, національну Лінію підтримки, що працює телефоном 067 348 28 68.

На основі щоденного досвіду взаємодії з ветеранами, ветеранками та їхніми сім'ями організація проводить глибинні дослідження, адвокатує покращення їхнього добробуту, розробляє інформаційні й медіапроекти та допомагає різним стейкхолдерам сфери підтримувати воїнів/ок і їхніх близьких.

Сайт: veteranhub.com.ua

Facebook: fb.com/VeteranHubUa

Instagram: instagram.com/veteran_hub

Правозахисний центр для військовослужбовців «Принцип» — громадська організація, яка займається правозахистом, адвокацією та аналітикою у військовому і ветеранському напрямках. Серед пріоритетних цілей — людиноцентрична кадрова політика у війську, посилення військової системи правосуддя, створення структури переходу від військової кар'єри до цивільного життя, правозахист з акцентом на дотриманні прав людини. Організація має розвинену мережу юристів pro bono, які надають консультації воїнам з пораненнями, а також окремий напрям просвіти для навчання як надавачів послуг, так і самих військових та ветеранів/ок.

Сайт: pryncyp.org

Facebook: fb.com/pryncypua

Юридична сотня — всеукраїнська правозахисна організація, яка з 2014 року працює для воїнів, ветеранів та їхніх родин, зокрема сімей загиблих, полонених і зниклих безвісти. Місія організації — забезпечити системний правовий захист людини у контексті військової служби та створити сталі механізми реінтеграції ветеранів.

Організація ініціювала та долучилася до розроблення понад 20 ухвалених законів і державних програм у сфері ветеранської політики, соціального захисту та безпеки. Є співзасновниками Проєктного офісу з формування Міністерства у справах ветеранів, розробниками «Пам'ятки учасникам російсько-української війни» з комплексною юридичною інформацією для захисників та захисниць, імплементує Інструкцію протидії домаганням у Силах оборони. Також «Юридична сотня» створила всеукраїнську гарячу лінію, щомісяця обробляє понад 3000 запитів.

Сайт: legal100.org.ua

Facebook: facebook.com/yursotnya

Instagram: instagram.com/yursotnya

Простір можливостей — інноваційна лабораторія у сфері ветеранських політик, експертна організація, яка бере участь у розробленні та локалізації ветеранської політики.

Експертна команда є партнером у запуску проєкту «Фахівець із супроводу ветеранів»: розробляла професійний стандарт, первинну та допоміжну документацію, тренінговий курс, готувала тренерів та самих фахівців із супроводу.

Організація координує Коаліцію ветеранських просторів — об'єднання 26 сервісних організацій, ветеранських просторів у різних регіонах України. У межах Коаліції працює 8 мобільних груп, у кожній з яких є юрист, психолог, соціальний працівник.

Сайт: pm.in.ua

Facebook організації: facebook.com/place.of.opportunities,

Facebook Коаліції ветеранських просторів: facebook.com/vetprostory

Авторська команда

Авторки ідеї та очільниці громадських організацій Коаліції

Івона Костина — Ветеран Хаб

Любов Галан — Принцип

Юлія Морій — Юридична сотня

Оксана Коляда — Простір можливостей

Головний експерт та автор документа

Тарас Баранецький — експерт з місцевого розвитку

Менеджмент

Вікторія Зражевська — старша менеджерка

Єлизавета Канєвська, Катерина Корнійчук — менеджерки

Аналітика

Катерина Скороход — головна аналітикиня та супервізорка

Марія Куделя — старша аналітикиня і координаторка

Редакція

Елеонора Чорноморченко — головна редакторка

Юлія Панченко — старша редакторка

Мар'яна Добоні — редакторка

Валентина Лавренюк — коректорка

Дизайн

Вікторія Денисова — артдиректорка

Анастасія Скокова — дизайнерка і верстальниця

Вступне слово

Збройна агресія російської федерації проти України, яка триває з 2014 року та набула повномасштабного характеру у 2022 році, зумовила безпрецедентні виклики для нашої країни. За офіційними даними, станом на 2025 рік приблизно 1,3 млн людей уже мають бойовий досвід¹, і ця цифра надалі тільки зростатиме.

Військовослужбовці та військовослужбовиці Сил безпеки та оборони роблять неоціненний внесок у збереження державності, захист населення й гарантування майбутнього України як демократичної, суверенної держави. Це часто може спричиняти втрату здоров'я, життєвих перспектив, тривалу відсутність в родинному колі та вимушене виключення із суспільного, економічного й культурного середовищ.

Унаслідок цього після повернення до цивільного життя у багатьох ветеранів і ветеранок виникають труднощі — втрата професійних навичок або неможливість реалізувати себе в попередній професії, погіршення фізичного чи психічного здоров'я, зміна соціального статусу або майнового стану. Водночас не всі їхні потреби прямо випливають із бойового досвіду — вони є комплексними, часто поєднаними з іншими соціальними статусами, що вимагає індивідуалізованого підходу з боку держави.

Українська ветеранська політика протягом десятиліть залишалася фрагментарною, спадкоємицею радянських підходів. Вона зосереджувалася переважно на символічному вшануванні ветеранів радянських війн, а не на створенні ефективної системи підтримки. Після 2014 року згадані підходи почали змінюватися, але лише повномасштабна війна зробила очевидною необхідність розроблення нової державної політики, що відповідає реаліям часу та викликам сучасності.

¹ Порохня, Я. (2025, 7 жовтня). В Україні кількість учасників бойових дій зросла до понад 1,3 млн. Liga.net. news.liga.net/ua/society/news/v-ukraini-kilkist-uchasnykiv-boyovykh-diy-zroslo-do-ponad-1-3-mln

Сьогодні нашій державі потрібно створити сучасну, системну й багатовимірну ветеранську політику, орієнтовану на повернення ветеранів і ветеранок до повноцінного цивільного життя. Вона має передбачати відновлення фізичного і психічного здоров'я, забезпечення економічної самозарадності, інтеграцію в суспільне життя, а також залучення родин ветеранів і ветеранок до всіх етапів цього процесу.

Успішна реалізація такої політики потребує широкої міжсекторної взаємодії на всіх рівнях управління. До її втілення мають бути залучені органи державної влади, органи місцевого самоврядування різних рівнів, бізнес і громадськість.

У цьому документі ми аналізуємо, як саме реалізується ветеранська політика на регіональному та місцевому рівнях, де виникають прогалини та що вже працює ефективно. Ми уважно розглядаємо чинні підходи, програми та рішення, а також практичний досвід структурних підрозділів, територіальних громад і учасників експериментальних проєктів.

Наше завдання — запропонувати органам влади рекомендації, які допоможуть зробити підтримку ветеранів, ветеранок і їхніх родин узгодженою, доступною та стійкою на всіх рівнях управління.

Ми закликаємо регіони та громади розглядати ветеранську політику як спільну відповідальність, що має охоплювати освіту, медицину, соціальні послуги, економічний розвиток, культуру та щоденну взаємодію.

Зміст

Анотація.....	2
Довідка про авторів.....	3
Авторська команда.....	5
Вступне слово.....	6
Зміст.....	8
Для кого.....	9
Глосарій.....	10
Список скорочень.....	12
Методологія.....	13
Розділ 1 Повноваження щодо реалізації ветеранської політики на регіональному та місцевому рівнях.....	15
Висновки і рекомендації.....	22
Розділ 2 Експериментальні проєкти у сфері ветеранської політики.....	23
Висновки і рекомендації.....	30
Розділ 3 Реалізація ветеранської політики на регіональному рівні.....	31
Структурні підрозділи з питань ветеранської політики ОДА (ОБА).....	32
Регіональні (обласні) програми підтримки ветеранів та членів їхніх сімей..	38
Висновки.....	54
Розділ 4 Реалізація ветеранської політики на місцевому рівні.....	56
Моделі реалізації ветеранської політики в територіальних громадах.....	57
Аналіз моделей реалізації ветеранської політики на місцевому рівні.....	63
Аналіз заходів ветеранської політики на рівні територіальних громад.....	67
Висновки.....	72
Загальні висновки.....	72
Рекомендації.....	75
Додатки.....	77
Додаток 1 Перелік самостійних структурних підрозділів з питань ветеранської політики обласних державних (військових) адміністрацій.....	77
Додаток 2 Перелік регіональних програм підтримки ветеранів/ок.....	80
Додаток 3 Перелік чинних регіональних програм у Дніпропетровській, Львівській та Полтавській областях, які передбачають підтримку ветеранів/ок та членів їхніх сімей.....	85
Додаток 4 Мапування заходів чинних регіональних програм відповідно до елементів добробуту.....	88
Додаток 5 Мапування заходів чинних програм на національному, регіональному та місцевому рівнях для визначених територіальних громад відповідно до елементів добробуту.....	102

Для кого

Цей документ буде корисний тим, хто розробляє, формує та реалізовує ветеранську політику на регіональному та місцевому рівнях:

- Представникам і представницям державних інституцій та органів на національному рівні
- Представникам і представницям місцевих органів влади

Глосарій

Ветеран/ка	людина, яка брала безпосередню участь у бойових діях із захисту Батьківщини, а також на території інших держав, якщо це є частиною міжнародних зобов'язань України.
Ветеранська політика	задекларований та описаний підхід держави до підтримки ветеранів, ветеранок і їхніх сімей, який розкриває мету такої підтримки, її цільову аудиторію, засоби та механізми забезпечення, а також інструменти вимірювання ефективності.
Ветеранська програма (регіональна або місцева)	цільова / комплексна програма обласного чи місцевого рівня, яка визначає напрями, заходи та фінансування підтримки ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей.
Децентралізація	реформа, що передбачає передачу повноважень, ресурсів і відповідальності від органів державної влади до органів місцевого самоврядування для підвищення ефективності управління.
Добробут	категоризація різноманітних потреб, необхідна для комплексного аналізу стану, функціональності та рівня задоволення людини щодо різних аспектів свого життя. Ми вирізняємо військовий — під час служби, та цивільний добробут — у цивільному житті. Добробут складається з шести компонентів: здоров'я, стосунки та визнання, покликання, матеріальні потреби, житло та фізичне середовище, життєві навички та духовність. У цій концепції ми детально розглядаємо лише перші п'ять компонентів, оскільки шостий — життєві навички та духовність (стійкість, довгострокове планування, духовність) — наскрізний компонент, який реалізується у всіх складників добробуту.
Експериментальний проєкт	тимчасова ініціатива, яку реалізує уряд або міністерство для перевірки нових підходів у сфері політики, управління або надання послуг (наприклад, пілотні проєкти з реабілітації, освіти чи спорту для ветеранів).

Кроссекторальність	підхід, який передбачає що ветерани, ветеранки та члени їхніх сімей мають бути представлені в усіх сферах, мати доступ до всіх програм та послуг, які впроваджують держава, недержавні структури, бізнес.
Місцеве самоврядування	право та спроможність територіальних громад самостійно розв'язувати питання місцевого значення як безпосередньо самими мешканцями, так і через обрані ними представницькі органи самоврядування (сільські, селищні, міські ради) в межах Конституції та законів України.
Місцеві державні адміністрації (МДА)	місцеві органи виконавчої влади загальної компетенції, які в межах своїх повноважень здійснюють виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (району чи області), а також реалізують повноваження, делеговані їй відповідною радою.
Обласна (військова) адміністрація (ОДА / ОВА)	тимчасовий місцевий орган державної виконавчої влади, який здійснює виконавчу владу на території області та керівництво у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку.
Районна (військова) адміністрація (РДА / РВА)	тимчасовий місцевий орган державної виконавчої влади, який здійснює виконавчу владу на території району та керівництво у сфері забезпечення оборони, громадської безпеки і порядку.
Структурний підрозділ з питань ветеранської політики МДА	департамент, управління або відділ обласної / районної державної адміністрації, який відповідає за реалізацію заходів ветеранської політики на відповідній території.
Територіальна громада (ТГ)	жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр. Це первинна ланка місцевого самоврядування в Україні, яка має свої органи управління (сільські, селищні, міські ради) та обирає голову громади.

Список скорочень

КУ	комунальна установа
ОВА	обласна військова адміністрація
ОДА	обласна державна адміністрація
ПТСР	посттравматичний стресовий розлад
РВА	районна військова адміністрація
РДА	районна державна адміністрація
ТГ	територіальна громада
ФОП	фізична особа-підприємець
ЦНАП	центр надання адміністративних послуг

Методологія

Мета

Визначити рамку реалізації ветеранської політики на регіональному та місцевому рівнях через аналіз наявних практик, а також запропонувати рекомендації для органів влади для її ефективного втілення.

Методи

1. Кабінетне дослідження

Ми проаналізували:

- нормативно-правову базу реалізації ветеранської політики на регіональному та місцевому рівнях;
- особливості реалізації державних експериментальних проєктів у сфері ветеранської політики, які мають територіальний складник;
- повноваження та завдання структурних підрозділів з питань ветеранської політики обласних державних (військових) адміністрацій;
- регіональні (обласні) програми з ветеранським компонентом.

Додатково **детально розглянули** чинні регіональні (обласні) програми трьох областей із різних частин країни — Дніпропетровської, Полтавської та Львівської, зокрема елементи добробуту ветеранів і ветеранок та підтримку на державному рівні.

Також **провели огляд** наявних моделей реалізації ветеранської політики на місцевому рівні на прикладі п'яти різних за параметрами територіальних громад з одного регіону (обласний центр, районний центр, колишній районний центр, селищна та сільська громади). І **зіставили заходи** ветеранської

політики цих територіальних громад, зокрема елементи добробуту та підтримку на державному та регіональному рівнях.

2. Напівструктуровані інтерв'ю

Ми провели розмову з такими представниками п'яти територіальних громад, обраних для кабінетного дослідження:

- керівниками структурних підрозділів з питань ветеранської політики обласних державних (військових) адміністрацій;
- представниками територіальних громад, відповідальними за реалізацію ветеранської політики.

Їхні відповіді дали змогу уточнити окремі питання та звернути увагу на точкові проблеми реалізації ветеранської політики. Результати інтерв'ю надаємо анонімно, без зазначення конкретних регіонів чи територіальних громад.

Структура

У першому розділі ми аналізуємо актуальні повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на регіональному (обласному) рівні, а також територіальних громад (органів місцевого самоврядування базового рівня) у сфері ветеранської політики.

Другий розділ присвячений огляду основних державних експериментальних проєктів у сфері ветеранської політики, які мають територіальний складник.

Третій розділ сфокусований на регіональному (обласному) рівні, а у **четвертому розділі** розглядаємо наявні моделі реалізації ветеранської політики на місцевому рівні.

Документ завершується коротким викладом основних висновків дослідження, а також переліком рекомендацій різним органам влади для ефективного впровадження ветеранської політики на регіональному та місцевому рівнях.

РОЗДІЛ 1

**Повноваження
щодо реалізації
ветеранської
політики
на регіональному
та місцевому
рівнях**

У 2020 році в Україні в межах комплексної реформи децентралізації було сформовано новий адміністративно-територіальний устрій². Реформа передбачала перегляд та оптимізацію структури територіальної організації влади, щоб підвищити ефективність публічного управління, забезпечити фінансову спроможність місцевого самоврядування та наблизити послуги до населення³.

Відповідно до змін в Україні сформували трирівневу систему адміністративно-територіального устрою:

Перший рівень	Області	Збережені 24 області, Автономну Республіку Крим, а також місто зі спеціальним статусом — Київ
Другий рівень	Райони	Замість 490 районів утворені 136 укрупнених районів, серед них 10 — на території Автономної Республіки Крим
Третій рівень	Територіальні громади	Утворені 1469 спроможних територіальних громад (замість майже 11 тис. сільських, селищних і міських рад), які стали одиницями базового рівня місцевого самоврядування

На кожному рівні адміністративно-територіального устрою тепер діють **органи місцевого самоврядування**, які представляють інтереси територіальних громад, мають відповідні повноваження та власні бюджети. На рівні областей і районів органи місцевого самоврядування вони представляють спільні інтереси територіальних громад області та району.

Протягом першого етапу реформи децентралізації (2014–2020 роки) більшість повноважень і фінансових ресурсів для їх виконання передали з районного рівня на рівень

² Постанова Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» № 807-IX (2020, 17 липня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text

³ Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» № 333-р (2014, 1 квітня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text

територіальних громад. Отже, починаючи з 2021 року, в районних органах місцевого самоврядування — районних рад — де-факто відсутні повноваження і фінансові ресурси.

На обласному та районному рівнях також відсутні виконавчі комітети, тож їхні функції виконують відповідні **місцеві державні адміністрації** — органи виконавчої влади загальної компетенції. Вони в межах своїх повноважень здійснюють виконавчу владу на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, а також реалізують делеговані відповідною радою повноваження. Місцеві державні адміністрації створені на обласному та районному рівнях, а також у місті Київ та його районах. Після введення в Україні воєнного стану на базі наявних **обласних та районних державних адміністрацій були утворені відповідні військові адміністрації**⁴.

З огляду на повномасштабну збройну агресію російської федерації проти України й зростання кількості людей із бойовим досвідом, питання формування та реалізації ефективної ветеранської політики набуває системного та стратегічного характеру. Вона має охоплювати широкий спектр завдань — пільги, матеріальну підтримку, психологічну реабілітацію, професійну адаптацію, працевлаштування, забезпечення житлом, розвиток ветеранського підприємництва, а також визнання унікального досвіду ветеранів, ветеранок і їхніх сімей. Аби забезпечити доступність та якість цих послуг, важливо ефективно розподіляти повноваження і ресурси між національним, регіональним та місцевим рівнями.

На жаль, **чинні законодавчі акти не розмежовують реальні повноваження** у сфері ветеранської політики між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою. Водночас ідеться про комплексну та наскрізну політику, а не лише її елемент, що стосується соціального захисту ветеранів і ветеранок.

⁴ Указ Президента України «Про утворення військових адміністрацій» № 68/2022 (2022, 24 лютого). zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text

Наприклад, Закон України «Про місцеві державні адміністрації»⁵ передбачає, що **місцеві державні адміністрації**:

- забезпечують виконання законодавства про пільги та допомогу ветеранам війни, звільненим військовослужбовцям/ицям, резервістам/кам та їхнім сім'ям;
- сприяють матеріально-побутовому обслуговуванню, санаторно-курортному лікуванню осіб з інвалідністю, ветеранів війни;
- сприяють в організації протезно-ортопедичної допомоги та забезпеченні засобами пересування і реабілітації для осіб з інвалідністю.

Закон «Про місцеве самоврядування в Україні»⁶ визначає, зокрема, такі **повноваження територіальних громад щодо ветеранів і ветеранок**:

а) власні (самоврядні) повноваження:

- сприяння ветеранам/кам війни і сім'ям загиблих військовослужбовців/иць у будівництві індивідуальних житлових будинків, проведенні капітального ремонту житла, придбанні будівельних матеріалів;
- першочергове відведення для них земельних ділянок для індивідуального будівництва, садівництва та городництва;
- надання ритуальних послуг під час поховання ветеранів/ок війни коштом місцевих бюджетів;

б) делеговані повноваження: забезпечення заходів щодо поліпшення житлових і матеріально-побутових умов ветеранів війни, звільнених у запас або відставку військовослужбовців/иць та сімей, які втратили годувальника/цю.

⁵ Закон України «Про місцеві державні адміністрації» № 586-XIV (1999, 9 квітня).
zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14

⁶ Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» № 280/97-ВР (1997, 21 травня).
zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr#Text

Після проведення першого етапу реформи децентралізації повноваження не були розмежовані. Тому фактичні повноваження і завдання органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою у сфері секторальних політик часто визначають підзаконні акти.

Міністерство у справах ветеранів України у 2023 році видало **низку методичних рекомендацій:**

- з розроблення положень про самостійні структурні підрозділи з питань ветеранської політики місцевих державних адміністрацій⁷;
- щодо організації та забезпечення реалізації територіальними громадами питань ветеранської політики⁸.

На основі їх аналізу, а також практики роботи останніх трьох років можна умовно виділити такі **повноваження та завдання щодо реалізації ветеранської політики:**

Обласний рівень

Обласні державні (військові) адміністрації

- забезпечують реалізацію нормативно-правових актів, державних програм, рішень уряду й Міністерства у справах ветеранів України на території області;
- організовують взаємодію та координацію між територіальними органами центральних органів виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з питань впровадження ветеранської політики;

⁷ Наказ Міністерства у справах ветеранів України «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про самостійні структурні підрозділи з питань ветеранської політики місцевих державних адміністрацій» № 197 (2023, 14 серпня).

mva.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/Метод_рекомендації_підрозділ_OBA.pdf

⁸ Наказ Міністерства у справах ветеранів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації та забезпечення реалізації територіальними громадами питань ветеранської політики» № 250 (2023, 11 жовтня). mva.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/Положення_про_структурні_підрозділи_ОТГ.pdf

- розробляють та реалізують регіональні програми підтримки ветеранів, ветеранок і їхніх сімей;

Обласні ради

- затверджують регіональні програми підтримки ветеранів, ветеранок і їхніх сімей;
- затверджують обласний бюджет;
- створюють та утримують комунальні заклади.

Після введення воєнного стану та створення обласних державних (військових) адміністрацій (ОДА / ОВА) більшість ОВА де-факто перебрала на себе повноваження щодо затвердження і внесення змін до обласного бюджету та обласних програм.

Районний рівень

Районні державні (військові) адміністрації

- забезпечують реалізацію нормативно-правових актів, державних програм, рішень уряду й Міністерства у справах ветеранів України на території району;
- організовують взаємодію та координацію між районними підрозділами центральних органів виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з питань реалізації ветеранської політики;
- виконують інші завдання, які їм делегують ОДА (ОВА).

Районні ради у зв'язку з відсутністю повноважень, фінансових ресурсів і низькою кадровою спроможністю, як правило, на сьогодні не беруть участі в реалізації ветеранської політики.

Місцевий рівень

Територіальні громади

- проводять аналіз потреб ветеранів, ветеранок і їхніх сімей (пільги, послуги, житло, працевлаштування) на відповідній території;
- розробляють та реалізують місцеві програми підтримки ветеранів, ветеранок і їхніх сімей на основі цього аналізу;
- організовують надання адміністративних, соціальних та інших послуг для ветеранів, ветеранок і їхніх сімей (через ЦНАПи, соцпрацівників);
- сприяють в оформленні статусів, пільг, матеріальної допомоги;
- підтримують ветеранський бізнес — через доступ до комунального майна, грантів, реєстрів;
- створюють умови для успішного переходу ветеранів і ветеранок до цивільного життя;
- розробляють місцеві правила та організовують заходи із вшанування пам'яті загиблих.

Висновки і рекомендації

Чинне законодавство не має чітких положень про повноваження і завдання місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації ветеранської політики на регіональному і місцевому рівнях.

Для її ефективного здійснення необхідні такі кроки:

- розмежовувати повноваження у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності — ефективності надання та наближеності до кінцевого користувача;
- забезпечувати належні матеріальні, фінансові та організаційні умови, аби органи місцевого самоврядування могли виконувати власні і делеговані повноваження. Наприклад, змінити частку зарахування податку на доходи фізичних осіб чи надавати окремі субвенції місцевим бюджетам.

РОЗДІЛ 2

Експериментальні проєкти у сфері ветеранської політики

Попри стратегічну важливість, наразі система реалізації ветеранської політики перебуває на стадії реформування та пошуку оптимальних інструментів. Найчастіше це відбувається через пілотування окремих ідей та ініціатив у формі реалізації експериментальних проєктів.

Експериментальний проєкт — це тимчасова ініціатива, що впроваджується для перевірки нових підходів, моделей управління, цифрових або соціальних сервісів перед ухваленням їх на постійній основі. Рішення про його реалізацію ухвалює Кабінет Міністрів України. Термін реалізації такого проєкту — до двох років.

Далі ми коротко перелічимо експериментальні проєкти, які зараз тривають і можуть стосуватися теми дослідження.

1. Організація професійного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості⁹

Цільова аудиторія	учасники/ці бойових дій та люди з інвалідністю внаслідок війни
Координатори	Міністерство економіки України, Державний центр зайнятості
Мета	підтримати конкурентоспроможність ветеранів і ветеранок через професійне навчання
Джерело фінансування	кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття

⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проєкту з організації професійного навчання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості» № 984 (2023, 15 вересня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2023-п#Text

Проміжні результати реалізації (станом на початок червня 2025 року, за інформацією Державного центру зайнятості)¹⁰:

Показник	2024	2025
Кількість учасників та учасниць	2 481 людина	1 953 людини
Фінансування проєкту	8 649,6 тис. грн	4 882,1 тис. грн

- у проєкті брали участь усі 8 центрів професійно-технічної освіти з Державної служби зайнятості;
- серед учасників/ць 2024 року були 807 незайнятих людей, з них:

246 — працевлаштувалися	31 — відкрили ФОП
29 — перебувають на реабілітації	18 — планують подаватися на грантові програми

2. Допомога для занять фізичною культурою і спортом¹¹

Цільова аудиторія	учасники/ці бойових дій та люди з інвалідністю внаслідок війни
Координатор	Міністерство у справах ветеранів України
Мета	створити умови для фізичного та психологічного відновлення ветеранів і ветеранок та підвищити їхню соціальну інтеграцію через участь у спортивних заходах
Джерело фінансування	кошти Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття

¹⁰ Інформація Державної служби зайнятості у відповідь на інформаційний запит.

¹¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проєкту щодо надання учасникам бойових дій та особам з інвалідністю внаслідок війни допомоги для занять фізичною культурою та спортом» № 2 (2025, 3 січня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2025-p#n21

В межах проєкту учасникам/цям надають допомогу розміром 1,5 тис. грн один раз на квартал протягом строку дії проєкту (до кінця 2026 року). Кошти можна використати лише для придбання послуг фізичної культури і спорту на території України в безготівковій формі.

Проміжні результати реалізації (за I квартал 2025 року, за інформацією Міністерства у справах ветеранів України)¹²:

Кількість учасників/ць проєкту за I квартал 2025 року	Використані кошти за I квартал 2025 року	Середній розмір допомоги на 1 людину
21 073	18,1 млн грн	904,2 грн

Фактична сума перерахованих коштів відповідно до 24 817 успішно зареєстрованих заявок за I квартал становила 37,2 млн грн. Однак у зв'язку з невикористанням коштів на рахунок Міністерства у справах ветеранів України повернулося 18,2 млн грн. Послугою скористалися в 48,9 % випадків.

3. Розширені послуги з первинної медичної допомоги окремим категоріям¹³

Цільова аудиторія	люди, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України
Координатор	Міністерство у справах ветеранів України
Мета	визначити обсяг та порядок надання розширених послуг із первинної медичної допомоги ветеранам, ветеранкам війни з урахуванням їхніх специфічних потреб, а також оцінити їх за показниками якості, доступності та ефективності
Уповноважені органи з реалізації	Міністерство охорони здоров'я та Національна служба здоров'я України

¹² Інформація Міністерства у справах ветеранів України у відповідь на інформаційний запит.

¹³ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації експериментального проєкту щодо надання розширених послуг з первинної медичної допомоги окремим категоріям осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» № 140 (2025, 4 лютого). zakon.rada.gov.ua/laws/show/140-2025-p#Text

До розширених послуг входять:

- 1)** складення індивідуального плану спостереження та супроводу з урахуванням стану здоров'я, наявних хронічних захворювань, історії захворювання та приналежності до групи ризику;
- 2)** проведення розширеного скринінгу станів, пов'язаних із наслідками бойових дій, зокрема посттравматичного стресового розладу (ПТСР), гіпертонічної хвороби, хронічного больового синдрому;
- 3)** надання психологічної допомоги, яка передбачає індивідуальну та групову терапію; сесії когнітивно-поведінкової терапії; програми управління стресом, тривожністю та депресією;
- 4)** лікування хронічних станів і наслідків бойових травм, зокрема консультації фахівців — ортопеда, невролога;
- 5)** участь в індивідуальних реабілітаційних планах для відновлення після травм і захворювань;
- 6)** участь у лікуванні захворювань і травм опорно-рухової системи, зокрема артриту, артрозу та захворювань суглобів.

Учасники:

- заклади охорони здоров'я незалежно від форми власності;
- фізичні особи — підприємці, які одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики та уклали з НСЗУ договори щодо надання розширених послуг первинної медичної допомоги.

Заклади охорони здоров'я під час реалізації проекту надають послуги за кошти державного бюджету на підставі договорів. Винятком є послуги, які фінансуються коштами інших програм державного бюджету та місцевих бюджетів.

Проміжні результати реалізації (за березень – квітень 2025 року)¹⁴:

Кількість ветеранів війни, які скористалися послугами	Області з найбільшим охопленням	Кількість закладів охорони здоров'я, які доєдналися до проекту
1904	Полтавська – 352 Львівська – 217	633

4. Допомога на навчання дітям¹⁵

Цільова аудиторія	діти деяких груп людей, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України – ветеранів війни, полонених, зниклих безвісти, загиблих (померлих) Захисників та Захисниць, а також Героїв Небесної Сотні
Координатор	Міністерство у справах ветеранів України
Мета	надати державну допомогу для здобуття фахової передвищої, вищої освіти дітям ветеранів і ветеранок
Тривалість	18 місяців

Участь в експериментальному проекті є добровільною для здобувачів і здобувачок освіти та закладів освіти. Дія проекту не поширюється на людей, які навчаються за державним (регіональним) замовленням, зокрема тих, що одночасно навчаються за двома чи більше освітніми програмами.

Станом на 18 червня 2025 року до Міністерства у справах ветеранів України звернулися 403 заклади освіти із заявами про приєднання¹⁶.

¹⁴ Інформація Міністерства у справах ветеранів України у відповідь на інформаційний запит.

¹⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо надання державної допомоги на навчання дітям деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» № 318 (2025, 14 березня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/318-2025-п#Text

¹⁶ Інформація Міністерства у справах ветеранів України у відповідь на інформаційний запит.

5. Перехід від військової служби до цивільного життя на базі закладів освіти засобами освіти, спорту та реабілітації¹⁷

Цільова аудиторія	ветерани війни
Координатор	Міністерство освіти і науки та Міністерство у справах ветеранів України
Мета	створити ефективну модель інтеграції ветеранів/ок до цивільного життя через спеціалізовані освітні, спортивні та реабілітаційні програми в закладах освіти

Основні завдання:

- створити адаптовану освітню інфраструктуру;
- надати підтримку під час здобуття освіти та професійної підготовки;
- розвивати фізичне здоров'я через спорт та реабілітацію.

Учасники експериментального проєкту¹⁸:

- 1) Національний університет фізичного виховання і спорту України;
- 2) Західноукраїнський національний університет;
- 3) Київський національний університет будівництва і архітектури;
- 4) Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- 5) Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
- 6) Київський національний університет будівництва і архітектури.

¹⁷ Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проєкту з переходу від військової служби до цивільного життя ветеранів війни на базі закладів освіти засобами освіти, спорту та реабілітації» № 104 (2024, 30 січня).
zakon.rada.gov.ua/laws/show/104-2024-п#Text

¹⁸ Інформація Міністерства у справах ветеранів України у відповідь на інформаційний запит.

Висновки і рекомендації

Реалізація експериментальних проєктів — важливий інструмент пілотування окремих ідей та ініціатив, які наразі не мають законодавчого регулювання. У 2025 році у сфері ветеранської політики реалізується низка проєктів, які, зокрема, стосуються державної допомоги на навчання дітей ветеранів і ветеранок, розширених послуг із первинної медичної допомоги для військових і ветеранів, допомоги для занять фізичною культурою та спортом.

Важливо, щоб результати реалізації таких проєктів, зокрема й негативні, були враховані під час розроблення законодавчих і нормативних змін.

РОЗДІЛ 3

Реалізація ветеранської політики на регіональному рівні

Структурні підрозділи з питань ветеранської політики ОДА (ОВА)

У липні 2023 року Уряд ухвалив постанову, яка передбачає, зокрема, утворення самостійних структурних підрозділів з питань ветеранської політики в межах встановленої граничної чисельності працівників місцевих державних адміністрацій¹⁹. На виконання цієї постанови (п. 3) Міністерство у справах ветеранів України підготувало **Методичні рекомендації з розроблення положень про самостійні структурні підрозділи з питань ветеранської політики місцевих державних адміністрацій** (далі – Методичні рекомендації)²⁰.

Головам ОДА (ОВА) доручили до 1 жовтня 2023 року забезпечити утворення самостійних структурних підрозділів з питань ветеранської політики (далі – структурний підрозділ) (п. 4). Аналогічні підрозділи мали утворити в РДА (РВА). У 2023 році лише 12 ОДА (ОВА) утворили такі структурні підрозділи. Станом на початок липня 2025 року структурні підрозділи утворили в усіх 24 ОДА (ОВА), а також 76 РДА (РВА)²¹.

Методичні рекомендації передбачають, що вид структурного підрозділу (департамент, управління, відділ) та його статус як юридичної особи публічного права визначає голова ОДА (ОВА).

¹⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання діяльності територіальних органів Міністерства у справах ветеранів та підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій з питань ветеранської політики» № 702 (2023, 11 липня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/702-2023-n#Text

²⁰ Методичні рекомендації з розроблення положень про самостійні структурні підрозділи з питань ветеранської політики місцевих державних адміністрацій. Міністерство у справах ветеранів. mva.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/Метод_рекомендації_підрозділ_ОВА.pdf

²¹ Ветерани, ветеранки та їхні родини можуть напряму звернутися за підтримкою до структурних підрозділів з питань ветеранської політики за місцем проживання. Міністерство у справах ветеранів. mva.gov.ua/prescenter/category/86-novini/veterani-veteranki-ta-ihni-rodini-mozhut-napryamu-zvernutisya-za-pidtrimkou-do-strukturnih-pidrozdiliv-z-pitan-veteranskoj-politiki-za-mistsem-p-rozhivannya

З урахуванням обсягу завдань і сфери повноважень структурного підрозділу рекомендується створювати підрозділи зі статусом та функціями не менше ніж управління (п. 1.3).

Серед 24 структурних підрозділів ОДА (ОВА) ([додаток 1](#)):

1 департамент	18 управлінь	4 відділи
у Вінницькій ОДА (ОВА)	у Полтавській ОДА (ОВА) – управління у справах реінтеграції, соціального захисту ветеранів та внутрішньо переміщених осіб	у Житомирській, Миколаївській, Одеській та Чернігівській ОДА (ОВА)

Вид структурного підрозділу впливає на чисельність його працівників/ць. Як правило, у відділі до 10 людей. Водночас немає зрозумілої кореляції між чисельністю населення регіону (відповідно чисельністю ветеранів і ветеранок) і видом структурного підрозділу.

Структурний підрозділ підпорядковується голові ОДА (ОВА) та є підзвітним і підконтрольним Міністерству у справах ветеранів України (п. 3.2). Він виконує та організовує програми і заходи соціального захисту ветеранів, ветеранок і їхніх сімей, дбає про їхні права і свободи, зокрема під час переходу від військової служби до цивільного життя. В основі підтримки – багатовимірний, комплексний підхід, що має запобігати їхній соціальній та економічній виключеності, допомагати та сприяти реінтеграції у громади, спільноти та родини (п. 3.5).

Під час формування штату рекомендують враховувати у кандидатів/ок на посади структурного підрозділу такі статуси:

- ветеран/ка війни;
- член сім'ї ветерана/ки;
- член сім'ї загиблого/ї (померлого/ї) ветерана/ки війни;
- член сім'ї загиблого/ї (померлого/ї) Захисника чи Захисниці України.

«У нашому управлінні фактично лише я з ветеранського середовища, оскільки я дружина ветерана та чинного військового. Не можу сказати, що інші працівники формально ставляться до роботи. Але відчувати проблеми ветеранів зсередини, їхню специфіку — дуже важливо», — керівниця структурного підрозділу ОВА із центральної частини України.

«На рівні області багато комунікацій здійснюється через неформальні середовища. Я як колишній військовий присутній у більшості таких середовищ, тому можу відстежувати актуальні запити та швидко на них реагувати. Там є і підприємці, і громадські діячі. І кожен висловлює свою думку про якісь події, які когось вразили», — керівник структурного підрозділу ОВА із західної частини України.

Більшість ОДА (ОВА) вже затвердила положення про структурний підрозділ на основі запропонованого в Методичних рекомендаціях, деякі — з незначними відмінностями.

Водночас в Методичних рекомендаціях немає завдань (п. 3.7) та повноважень (3.9) структурного підрозділу, які мають забезпечити під час реалізації державної ветеранської політики на регіональному рівні врахування одного з її основних принципів — кроссекторальності. Це важливо з огляду на різноманітність статусів і потреб ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей, забезпечення доступу до всіх програм і послуг, які впроваджують і надають на регіональному та місцевому рівнях.

Тобто у структурного підрозділу **немає координаційних (горизонтальних) повноважень, які забезпечують наскрізність ветеранської політики**, а не лише «капсулюють» її в соціальних та інших питаннях, які передбачає відповідна регіональна ветеранська програма.

Зокрема, важливо, аби Методичні рекомендації надавали структурним підрозділам такі повноваження:

- готувати пропозиції до проектів державних цільових, галузевих і регіональних програм із питань державної ветеранської політики, а також соціального захисту, освіти, охорони здоров'я,

культури та духовності, фізичної культури та спорту, підтримки підприємництва, зайнятості, регіонального та місцевого розвитку;

- проводити моніторинг та оцінювання регіональних програм щодо їхньої доступності для них ветеранів, ветеранок і їхніх сімей), готувати пропозиції щодо змін до них за потреби;
- забезпечувати міжвідомчу та міжсекторну взаємодію під час реалізації державної ветеранської політики, враховувати статуси і потреби ветеранів, ветеранок і їхніх сімей у реалізації інших секторальних політик на регіональному рівні.

Своєю чергою, такі додаткові повноваження вимагають відповідних кадрових та організаційних ресурсів у структурному підрозділі — більш як 10 працівників/ць у штаті, та певного рівня інституційної спроможності — зокрема, налагоджених процесів, постійного навчання працівників/ць.

«Тобто, звичайно, у нас є напрями спорту, реабілітації, меморіалізації, вшанування пам'яті. Ми ними фактично займаємося лише по документах, коли приходять запити. Але так, як би мені хотілося, як воно має бути, як ставить завдання Міністерство, ну, на жаль, у нас немає фізичної можливості. Зараз ми маємо ще дві вакантні посади», — керівниця структурного підрозділу ОВА із центральної частини України.

Не менш важлива координація роботи підрозділів РДА (РВА), на яких покладена реалізація ветеранської політики, а також взаємодія з територіальними громадами, — **вертикальна координація**. Під час інтерв'ю ми не виявили єдиної моделі такої координації, а також побачили різну роль підрозділів РДА (РВА) у ній.

Наприклад, за словами співрозмовників і співрозмовниць зі структурних підрозділів ОДА (ОВА) з різних частин України, роль районних підрозділів подекуди — координувати громади. Натомість в іншій області координацію та пряму роботу з громадами все ж забезпечує підрозділ обласного рівня.

«На початкових етапах усі комунікували зі мною. Я спілкувалася безпосередньо з усіма виконавцями ветеранської політики. Для цього в нас були створені канали швидкого реагування. І на сьогодні усю координацію громад я вже майже передала в райони у відповідні структурні підрозділи. Вони в нас уже всі створені, усі функціонують, усі функції їм передані», — керівниця структурного підрозділу ОВА зі східної частини України.

«Ми як управління наразі працюємо з територіальними громадами напряму. Це складно, забирає багато часу та ресурсу. Мені б дуже не хотілося втрачати компонент районних державних адміністрацій. Нещодавно ми провели велику нараду (було більш як 120 людей: представники громад, відповідальні за ветеранську політику, також районні адміністрації, фахівці із супроводу), щоб обговорити загальні проблеми ветеранської політики й націлити людей на те, що ми будемо працювати всі єдиною командою. Потім окремо була нарада з районними державними адміністраціями про те, які питання передаємо на РДА, вони далі контролюють із громадами, вони нам звітують. Ми зараз у пошуку цієї моделі», — керівниця структурного підрозділу ОВА із центральної частини України.

«У нас триває процес визначення відповідальних за ветеранський напрям у територіальних громадах, щоб була однозначність у цьому. Бо інколи траплялися випадки, коли люди чули: “Вибачте, я за це не відповідаю, це не мій напрям”. Зрозуміло, що це має бути службовець органу місцевого самоврядування, це не може бути фахівець із супроводу ветеранів. Далі долучимо в цей процес РДА, а також визначимо, з яких питань працюємо безпосередньо, а з яких — через РДА», — керівник структурного підрозділу ОВА із західної частини України.

«З району нам лише дублюють те, що приходить з області. Причому, якщо хочеш щось уточнити чи в'яснити, — у районі тобі на 99 % не допоможуть, треба дзвонити в обласне управління», — представниця однієї з територіальних громад.

На сьогодні окремі структурні підрозділи з питань реалізації ветеранської політики є в усіх обласних та більшості районних державних (військових) адміністрацій. Структурні підрозділи на обласному рівні створені, як правило, у статусі управлінь, інколи — відділів. Поточні завдання обласних структурних

підрозділів, згідно з Методичними рекомендаціями, поки не забезпечують кроссекторальність і наскрізність ветеранської політики на регіональному рівні — горизонтальну координацію. Інші стримувальні чинники — кадрова спроможність окремих структурних підрозділів і роль структурних підрозділів РДА (РВА).

Регіональні (обласні) програми підтримки ветеранів та членів їхніх сімей

Регіональні цільові програми — звичний протягом останніх 20 років інструмент реалізації державної політики в окремих галузях економіки чи соціально-культурної сфери регіону. Він передбачає сукупність взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками та ресурсним забезпеченням з усіма залученими виконавцями²². Такі програми є складниками щорічної програми розвитку відповідного регіону.

Програма вважається комплексною, якщо об'єднує декілька споріднених напрямів відповідної галузі. Наприклад, комплексна програма розвитку сільських територій охоплює агропромисловий розвиток, сільську економіку та покращення транспортної доступності віддалених сільських населених пунктів.

Ініціатором розроблення програми може бути місцевий орган виконавчої влади — ОДА (ОБА) або його структурний підрозділ, орган місцевого самоврядування — обласна рада.

Починаючи з 2015 року, після ухвалення Закону України «Про засади державної регіональної політики», на регіональному рівні також мають розроблятися **регіональні програми розвитку**. Вони містять довготривалі завдання і заходи та мають мету — досягнути цілей регіональної стратегії розвитку. Програми також є невіддільною частиною Плану заходів із реалізації цієї стратегії та впроваджуються через відповідні проекти.

Водночас на практиці продовжують використовувати обидва документи, а прикметники «цільова» та «комплексна»

²² Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання» № 367 (2006, 4 грудня). zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0367665-06#Text

застосовують також до регіональних програм розвитку, що розроблені для досягнення цілей регіональної стратегії розвитку.

Станом на початок липня 2025 року майже в усіх регіонах України діють відповідні **регіональні (обласні) програми з підтримки ветеранів і ветеранок** (далі — ветеранські програми). На офіційних сайтах Донецької та Луганської ОДА (ОБА) немає інформації про такі програми. У Запорізькій області діє Цільова програма соціальної підтримки населення Запорізької області на 2025–2029 роки²³, яка, окрім інших, передбачає кілька напрямів підтримки ветеранів, ветеранок та членів їхніх сімей.

Аналіз ветеранських програм виявив їхню значну **нерівномірність** за всіма можливими параметрами порівняння — напрямками й заходами, джерелами фінансування, термінами реалізації, співвиконавцями, а також функціональними та структурними особливостями. Через це їх неможливо функціонально зіставити та порівнювати між собою, а також складно аналізувати, як вони охоплюють різні сфери добробуту. Детальніше про ветеранські програми в [додатку 2](#).

Більшість регіонів для реалізації політики з підтримки ветеранів і ветеранок використовує інструментарій комплексних програм, що охоплює кілька взаємопов'язаних напрямів і цільових груп — об'єднує соціальні, економічні, медичні, освітні та інші компоненти. Розробник комплексної програми може включити до складу її співвиконавців органи місцевого самоврядування, територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади, громадські організації, а також передбачити серед джерел фінансування не лише кошти обласного бюджету, але й місцевих бюджетів — наприклад, територіальних громад.

²³ Розпорядження голови обласної державної адміністрації, начальника Запорізької ОБА «Цільова програма соціальної підтримки населення Запорізької області на 2025–2029 роки» № 1004 (2024, 20 листопада). dszn-zoda.gov.ua/sites/default/files/loadfiles/201124n1004d_2.pdf

Особливості регіональних програм

Переваги	Недоліки
Уникнення дублювання, особливо між рівнями управління	Складність в адмініструванні та координації співвиконавців, що вимагає високої спроможності відповідального виконавця
Використання переваг багаторівневого врядування (співфінансування заходів чи проєктів із бюджетів різних рівнів)	
Можливість залучення небюджетних коштів	

Варто зауважити, що в 10 регіонах відповідальним виконавцем ветеранських програм є департамент соціального захисту, а не структурний підрозділ з питань ветеранської політики. У окремих випадках це можна пояснити тим, що ветеранська програма була затверджена до створення такого підрозділу або недостатньою кадровою та організаційною спроможністю структурного підрозділу.

Ще одна загроза розроблення та реалізації ветеранської програми підрозділом (департаментом) соціального захисту — її **спрямованість на розв’язання першочергово соціальних проблем** ветеранів, ветеранок і їхніх сімей. Такий підхід потенційно суперечить задекларованим принципам кроссекторальності та людиноцентричності ветеранської політики і не сприяє реалізації завдань із повернення ветеранів і ветеранок до активного цивільного життя, відновлення їхньої економічної та соціальної спроможності, фізичного та психічного здоров’я, а також залучення родин до всіх цих процесів.

Широкий інструментарій комплексних регіональних (обласних) програм не завжди охоплює весь спектр потреб і проблем, з якими стикаються ветерани, ветеранки та їхні сім’ї. У результаті такі потреби треба враховувати в інших **(галузевих) обласних програмах** (далі — галузеві програми). Наприклад, підтримка підприємницьких ініціатив ветеранів, ветеранок і їхніх сімей, як правило, є частиною

регіональних програм розвитку малого та середнього бізнесу або конкурентоспроможності, а надання пільгових кредитів на придбання, будівництво або ремонт житла (у сільській місцевості) — обласної програми «Власний дім».

У кожній області зазвичай кілька (не менше ніж три) регіональних програм мають заходи із підтримки ветеранів, ветеранок та/або членів їхніх сімей. Далі розглянемо на прикладі трьох областей із різних частин країни — Дніпропетровської, Полтавської та Львівської — подібні програми, чинні у 2025 році, ([додаток 3](#)), та з елементами ветеранського добробуту ([додаток 4](#)).

Сфери, у яких діють регіональні програми підтримки ветеранів

1. Матеріальна допомога	2. Житло	3. Житлово-комунальні послуги
4. Проїзд	5. Освіта	6. Робота
7. Вшанування	8. Здоров'я	9. Дозвілля

1. Матеріальна допомога

Для ветеранів, ветеранок і їхніх сімей передбачені різні види матеріальної допомоги. Її містять регіональні програми всіх аналізованих областей. Розмір і періодичність (одноразова, щорічна, щомісячна) залежить від особливостей ветеранського статусу (інвалідність, загибель, полон). Перелік видів та інші особливості (бенефіціари, розмір, періодичність) матеріальної допомоги в межах кожного регіону унікальні, що не дає змогу їх однозначно зіставити між собою.

Матеріальна допомога входить як до ветеранських програм (наприклад, у Львівській області), так і заходів цільових програм соціального захисту (Дніпропетровська та Полтавська). Розмір і порядок виплати можуть визначати відповідна програма або внутрішній документ структурного підрозділу, який її адмініструє.

Наявність матеріальної допомоги в обласній програмі **передбачає залученість центру з нарахування та здійснення соціальних виплат** — установи, яка підпорядкована відповідному департаменту соціального захисту. Тому серед аналізованих регіонів усі програми, де передбачена матеріальна допомога, адмініструють саме департаменти соціального захисту.

Для ефективності матеріальної допомоги в межах обласних програм важливими є два чинники:

- призначення та виплата допомоги лише за відсутності в програмах територіальних громад коштів на зазначені цілі (дозволяє уникнути дублювання та сконцентрувати ресурс обласних бюджетів на мешканцях фінансово неспроможних територіальних громад);
- встановлення розміру матеріальної допомоги на основі врахування індивідуальних потреб ветерана, ветеранки та його/її сім'ї, а не лише ветеранського статусу (стосується перш за все розміру періодичних — щомісячних та щорічних виплат).

Приклад 1 з Порядку надання адресної допомоги на реабілітацію або санаторно-курортне лікування осіб з інвалідністю внаслідок війни²⁴

Допомога надається і виплачується людям з інвалідністю внаслідок війни серед тих, які зареєстровані / фактично проживають у Львівській області, за умови відсутності затверджених місцевих програм на реабілітацію, санаторно-курортне лікування або коштів на зазначені цілі для надання грошової компенсації, якими може скористатися заявник/ця чи одержувач/ка.

²⁴ Розпорядження голови Львівської ОВА «Про внесення змін до порядків щодо виконання заходів Комплексної програми соціальної підтримки у Львівській області учасників АТО (ООС) та їхніх родин, бійців-добровольців АТО, а також родин Героїв Небесної Сотні на 2021–2025 роки» №200/0/5-22ВА (2022, 20 липня). hloda.gov.ua/documents/35536

Приклад 2 з Порядку використання коштів для забезпечення соціальної підтримки членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України²⁵

Допомога надається кожному члену сім'ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України у разі, якщо середньомісячний сукупний дохід такої сім'ї на кожного її члена протягом тримісячного періоду, за який враховуються доходи на дату призначення виплати допомоги, не перевищує чотирьох розмірів прожиткового мінімуму.

2. Житло

Для ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей, які потребують поліпшення житлових умов, держава передбачила різні програми, якими можна скористатися за умови перебування на квартирному обліку. Як правило, такі програми по-різному дофінансовуються на регіональному та місцевому рівнях.

Державні житлові програми для ветеранів/ок

Програма «Власний дім»	Програма доступного кредитування житла «єОселя»	Пільгові молодіжні житлові кредити
---------------------------	---	---------------------------------------

Програма «Власний дім»²⁶

Надає довгострокові пільгові кредити (3 %) для індивідуальних забудовників у сільській місцевості. Для військовослужбовців і військовослужбовиць у період дії особливого стану ставка становить 0 %. Ветерани та ветеранки мають першочергове право на отримання кредиту.

²⁵ Розпорядження начальника Дніпропетровської ОВА «Порядок використання коштів для забезпечення соціальної підтримки членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України» № Р-89/03-25 (2025, 26 лютого). adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Administratsiya/Strukturni%20pidrozdily/DSZN/Poriadok%20nadannia%20materialnoi%20dopomohy%20chlenam%20simei%20tsyvilnykh%20hromadian_/24.03.2025/89-26.03.2025.pdf

²⁶ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил надання довгострокових кредитів індивідуальним забудовникам житла на селі» № 1597 (1998, 5 жовтня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/1597-98-п#Text

Для дофінансування кредиту на регіональному рівні ухвалюються відповідні програми, які на сьогодні діють у Львівській та Полтавській областях. У Львівській області, зокрема, у межах такої програми учасники бойових дій можуть отримати безвідсоткові кредити. У Дніпропетровській області наразі немає регіональної програми співфінансування кредитів для індивідуальних забудовників у сільській місцевості (попередня програма²⁷ завершилась у 2020 році).

Програма доступного кредитування житла «єОселя»²⁸

За її умовами ветеран чи ветеранка може придбати житло з мінімальним початковим внеском 20 % та оформити іпотеку до 20 років під 7 % річних.

Умови цієї програми викликають незадоволення у ветеранської спільноти саме через розмір першого внеску (20 %), що часто є основним бар'єром для участі в ній²⁹, а також відсоткову ставку, яка вища, ніж у чинних військовослужбовців і військовослужбовиць Збройних Сил України за контрактом (3 %). За інформацією заступника міністра у справах ветеранів Руслана Приходька, за два роки програмою скористалися лише 270 ветеранів/ок³⁰.

²⁷ Рішення Дніпропетровської обласної ради «Про Регіональну програму розвитку житлового будівництва у Дніпропетровській області на 2015–2020 роки» № 609-29/VI (2015, 23 січня). oblrada.dp.ua/official-records/decisions/45/1175

²⁸ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” доступного іпотечного кредитування громадян України» № 856 (2022, 2 серпня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2022-n#Text

²⁹ Проблемні аспекти програми «єОселя»: чому ветеранам війни не доступне пільгове кредитування. (2024, 5 листопада). Без брехні. without-lie.info/kontrol-vidnovlennia/problemni-aspekty-prohramy-ieoselia-chomu-veteranam-viyny-ne-dostupne-pilhove-kredytuvannia

³⁰ Руслан Приходько про ветеранську політику, програми підтримки ветеранів, житло, виплати і фахівця. Виступ на прикладній майстерні «Нові інструменти ветеранської політики для релокованих громад». (2025, 21 січня). Простір Можливостей. youtu.be/lok4E4hsKck?si=zQJEcXFzUnRy2EMP

Подекуди в межах регіональних програм ветерани/ки і військовослужбовці/иці можуть скористатися **частковою компенсацією відсоткової ставки**³¹:

- **Закарпатська область** — 3 % військовослужбовцям, військовослужбовцям Збройних Сил України за контрактом, пораненим та людям з інвалідністю внаслідок війни, внутрішньо переміщеним особам;
- **Львівська область** — 3 % військовослужбовцям, військовослужбовцям Збройних Сил України за контрактом і силовикам, ветеранам, ветеранкам війни та учасникам, учасницям бойових дій, людям з інвалідністю внаслідок війни та внутрішньо переміщеним особам;
- **Одеська область** — 3 % військовослужбовцям, військовослужбовцям Збройних Сил України за контрактом та силовикам;
- **Полтавська область** — 3 % військовослужбовцям, військовослужбовцям Збройних Сил України за контрактом та силовикам, ветеранам, ветеранкам війни та учасникам, учасницям бойових дій, людям з інвалідністю внаслідок війни та внутрішньо переміщеним особам;
- **Сумська область** — 3 % Захисникам і Захисницям України та членам сімей загиблих Захисників і Захисниць;
- **Харківська область**:
 - 3 % військовослужбовцям, військовослужбовцям Збройних Сил України за контрактом;
 - 6 % ветеранам, ветеранкам війни, учасникам, учасницям бойових дій, людям з інвалідністю внаслідок війни, сім'ям загиблих (померлих) ветеранів, ветеранок війни, Захисників і Захисниць України;

³¹ Укрфінжитло: Діючі програми компенсацій.

ukrfinzhytlo.in.ua/wp-content/uploads/2025/06/MB-prohramy-dlia-saytu_06.2025.pdf

- **Чернівецька область** — 3 % військовослужбовцям, військовослужбовцям Збройних Сил України за контрактом і силовикам, ветеранам, ветеранкам війни та учасникам, учасницям бойових дій, людям з інвалідністю внаслідок війни та внутрішньо переміщеним особам.

Пільгові молодіжні житлові кредити

Відповідальний виконавець програми — Державна спеціалізована фінансова установа «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву»³².

Регіональні програми сприяння молодіжному житловому кредитуванню працюють у більшості областей (у тому числі у Львівській та Полтавській) і співфінансують надання довготермінових житлових кредитів молоді або молодим сім'ям (до 35 років). **Правила надання кредитів:**

- відсоткова ставка становить 3 % річних (сплачує позичальник/ця, який/яка не має дітей);
- позичальник/ця, який/яка має одну дитину, звільняється від сплати відсотків за користування кредитом;
- позичальникові/ці, який/яка має двох дітей, окрім того, бюджетний кошт відшкодовує 25 % суми зобов'язань за кредитом на момент застосування пільги;
- позичальникові/ці, який/яка має трьох і більше дітей, окрім того, бюджетний кошт відшкодовує 50 % суми зобов'язань за кредитом на момент застосування пільги.

У Полтавській області в межах змін до регіональної програми молодіжного житлового кредитування учасники бойових дій віком до 35 років мають право на першочергове отримання кредиту.

³² Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок надання пільгових довготермінових кредитів молодим сім'ям та саодиноким молодим громадянам на будівництво (реконструкцію) і придбання житла» № 584 (2001, 29 травня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/584-2001-п#Text

У Львівській області в межах Комплексної програми підтримки ветеранів³³ деякі групи Захисників та Захисниць можуть придбати житло на умовах співфінансування з бюджетів територіальних громад (частка співфінансування залежить від податкоспроможності бюджету відповідної територіальної громади).

На рівні регіонів діють програми, що допомагають ветеранам, ветеранкам і їхнім сім'ям поліпшити житлові умови. Водночас детальний аналіз цих програм підтверджує, що між ними наявні значні міжрегіональні відмінності. Зокрема, лише в шести регіонах діють компенсації відсоткової ставки за програмою доступного кредитування житла «єОселя». Водночас ключовим бар'єром участі залишається розмір першого внеску за кредит, скасування (зменшення) якого вимагає відповідного рішення Кабінету Міністрів України.

Поліпшення житлових умов ветеранів, ветеранок і їхніх сімей — складне та тривале завдання, яке потребує значних ресурсів. Саме тому важливо поєднати зусилля держави, регіонів, територіальних громад і самих ветеранів, ветеранок та їхніх родин. Це можливо, зокрема, через інструментарій регіональних програм, який дає змогу залучати фінансування з бюджетів різних рівнів і позабюджетних коштів.

3. Житлово-комунальні послуги

Пільги на житлово-комунальні послуги для ветеранів, ветеранок та членів їхніх сімей передбачає Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»³⁴. Також деякі пільги визначають окремі рішення органів місцевого самоврядування базового рівня (територіальних громад). Тому ця сфера добробуту практично відсутня в регіональних

³³ Рішення Львівської обласної ради «Комплексна програма соціальної підтримки у Львівській області учасників АТО (ООС), бійців-добровольців АТО, Захисників та Захисниць України, членів їх сімей, а також родин Героїв Небесної Сотні на 2021–2025 роки» № 53 (2021, 18 лютого). loda.gov.ua/documents/51533

³⁴ Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 3551-XII (1993, 22 жовтня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text

програмах або її виконавцями є відповідні сільські, селищні та міські ради.

4. Проїзд

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (частина 7 статті 12)³⁵ гарантує такі види безоплатного проїзду:

- усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості,
- залізничним і водним транспортом приміського сполучення
- автобусами приміських і міжміських маршрутів, зокрема внутрішньорайонними, внутрішньо- та міжобласними, незалежно від відстані та місця проживання.

Щоби скористатися можливістю, необхідно мати посвідчення встановленого зразка, а в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду — також електронний безоплатний квиток.

Відповідно до статті 92 Бюджетного кодексу України пільговий проїзд окремих громадян входить до видатків місцевих бюджетів, що можуть надаватися з усіх місцевих бюджетів³⁶. Водночас в органів місцевого самоврядування фактично немає права самотійно встановлювати спосіб та обсяг надання пільг відповідно до потреб територіальної громади та спроможності місцевого бюджету, але вже виникає обов'язок їх фінансувати.

Окремі обласні адміністрації ініціювали забезпечення пільговиків відповідними безоплатними електронними картками, щоб обліковувати їх через територіальні громади. Водночас самі представники територіальних громад насторожено ставляться

³⁵ Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 3551-XII (1993, 22 жовтня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text

³⁶ Бюджетний кодекс України № 2456-VI (2010, 8 липня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text

до цієї ініціативи, оскільки очікують, що в майбутньому фінансування повністю перекладуть на їхні місцеві бюджети.

«Це складне для нас питання. З однієї сторони, держава гарантує ветеранам право на безоплатний проїзд громадським транспортом, включно з усіма видами громадського транспорту, що доступні для використання в населених пунктах, а також громадським транспортом приміського сполучення, міжміськими автобусами. З іншої сторони, обласна військова адміністрація пропонує територіальним громадам забезпечити кожного ветерана пластиковою картою “еВетеран” для обліку. Це насторожує, бо, імовірно, означатиме, що фінансування цієї пільги із часом “перекладуть” на територіальні громади», — **представник однієї з територіальних громад (таку саму думку висловили майже всі представники територіальних громад під час інтерв’ю).**

5. Освіта

На загальнодержавному рівні передбачена державна цільова підтримка для здобуття професійно-технічної та вищої освіти ветеранам війни та їхнім дітям³⁷, а також стартував відповідний експериментальний проєкт із надання державної допомоги на навчання дітям (для здобуття фахової передвищої, вищої освіти)³⁸. Тому в обласних програмах, як правило, передбачена неформальна освіта для ветеранів, ветеранок і їхніх сімей.

У цьому контексті логічним є приклад Комплексної програми підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України Дніпропетровської області на 2024–2028 роки.

³⁷ Постанова Кабінету Міністрів України «Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійно-технічної та вищої освіти» № 975 (2016, 23 листопада). kmu.gov.ua/npas/249614440

³⁸ Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проєкту щодо надання державної допомоги на навчання дітям деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» №318 (2025, 4 лютого). zakon.rada.gov.ua/laws/show/318-2025-п#Text

Організація навчання ветеранів війни, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України для отримання магістерського рівня вищої освіти на основі здобутого раніше бакалаврського рівня вищої освіти у закладах вищої освіти Дніпропетровської області.

Відповідальні за виконання заходу: Управління з питань ветеранської політики облдержадміністрації, департамент освіти і науки облдержадміністрації, Дніпропетровська обласна рада (за згодою), райдержадміністрації, виконавчий орган сільських, селищних, міських рад (за згодою), заклади вищої освіти (за згодою).

Загальний обсяг фінансування (2024–2028): 17 860 тис. грн (джерело — обласний бюджет).

6. Робота

У регіональних програмах передбачена низка заходів із **працевлаштування** ветеранів, ветеранок і їхніх сімей, а також підтримки їхніх підприємницьких ініціатив.

Як правило, виконавцем заходів із працевлаштування є відповідний обласний центр зайнятості в межах своїх функціональних обов'язків та коштом Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. **До них входять такі завдання:**

- сприяти підвищенню конкурентоспроможності Захисників і Захисниць України, зокрема через надання ваучера на навчання (сума ваучера не більше ніж 30,28 тис. грн)³⁹;
- сприяти працевлаштуванню Захисників і Захисниць України, зокрема залучати для цього консультантів/ок;

³⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці» № 207 (2013, 20 березня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2013-п#Text

- реалізовувати інструменти стимулювання зайнятості Захисників і Захисниць України через компенсації роботодавцям частини заробітної плати⁴⁰ чи єдиного внеску⁴¹.

Заходи з **підтримки підприємницьких ініціатив** ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей, як правило, вносяться до регіональних програм підтримки малого та середнього підприємництва. Їх можуть реалізовувати відповідні обласні центри зайнятості через державну програму «єРобота» — «Грант на власну справу»⁴².

Також у Львівській та Полтавській областях у межах відповідних програм у сфері агропромислового розвитку ветеранам, ветеранкам і їхнім сім'ям пропонують підтримку в започаткуванні (розвитку) фермерства або бізнесу в агросфері.

На рівні майже кожного регіону започатковані ініціативи співпраці з приватними роботодавцями та їхніми об'єднаннями. Їхня мета — підтримати ветеранів/ок в опануванні нових спеціальностей і подальшому працевлаштуванню. Одним із таких прикладів є взаємодія Дніпропетровської ОДА (ОВА) та «ЕРАМ Campus»⁴³, що передбачає безоплатне навчання в ІТ-сфері з подальшим працевлаштуванням. Курс реалізується другий рік поспіль, а за час реалізації програми кількість охочих збільшилася втричі.

⁴⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання роботодавцям компенсацій за працевлаштування зареєстрованих безробітних» № 124 (2023, 10 лютого). zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2023-n#Text

⁴¹ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання роботодавцям компенсації єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за працевлаштування на нові робочі місця» № 338 (2023, 18 квітня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/338-2023-n#Text

⁴² Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання грантів бізнесу» № 738 (2022, 21 червня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-n#n19

⁴³ Ветеранів Дніпропетровщини запрошують безкоштовно опанувати ІТ професію. (2025, 5 березня). Дніпропетровська обласна державна адміністрація. adm.dp.gov.ua/news/veteraniv-dnipropetrovshchyny-zaproshuiut-bezkoshtovno-opanuvaty-it-profesiiu

7. Вшанування

Реалізація заходів з ушанування зазвичай є компонентом ветеранських програм.

Вони можуть втілюватися через:

- облаштування та благоустрій пам'ятних комплексів, меморіалів, алей живої пам'яті (Дніпропетровська область);
- будівництво пам'ятних знаків на могилах загиблих (померлих) Захисників та Захисниць (Львівська область).

Водночас основні активності з ушанування та видатки на них передбачені на місцевому рівні.

8. Здоров'я

Більшість закладів охорони здоров'я третинного (високоспеціалізованого) рівня є комунальною власністю обласних рад. Тому питання їхнього розвитку завжди є частиною відповідних регіональних програм. Водночас без глибокої профільної експертизи складно зрозуміти, що передбачають конкретні заходи у контексті забезпечення якісного профільного лікування для ветерана чи ветеранки.

Здебільшого на регіональному рівні ветеранам і ветеранкам надають:

- спеціалізовану багатопрофільну медичну допомогу;
- реабілітаційні послуги у період гострої реабілітації на базі спеціалізованих відділень комунальних медичних підприємств вторинного та третинного рівнів надання медичної допомоги (кардіологічна, нейрохірургічна, неврологічна, психіатрична допомога).

Також обласні бюджети часто фінансують надання послуг зубопротезування складних випадків із використанням коштовних сучасних матеріалів і технологій і подальшим лікуванням, які не покриває пакет Національної служби здоров'я України.

9. Дозвілля

На регіональному рівні для ветеранів/ок та їхніх сімей організовують загальнообласні спортивні і спортивно-масові заходи. Також переважно з регіонального рівня фінансується участь ветеранських спортивних команд у державних і міжнародних турнірах.

Обласні ради часто є засновниками великих культурних закладів (до прикладу, театрів, музеїв), що дає змогу надавати ветеранам та їхнім рідним безоплатне відвідування та організовувати спеціальні події.

На регіональному рівні також організовують туристичні події активного дозвілля та емоційного відновлення — походи, екскурсії екологічними стежками.

Висновки

1 На сьогодні окремі структурні підрозділи з питань реалізації ветеранської політики є в усіх обласних та більшості районних державних (військових) адміністрацій. Структурні підрозділи на обласному рівні створені, як правило, у статусі управлінь, інколи відділів. Поточні завдання обласних структурних підрозділів, згідно з Методичними рекомендаціями, поки не повністю забезпечують кроссекторальність і наскрізність ветеранської політики на регіональному рівні — через горизонтальну координацію.

2 Майже в усіх регіонах України діють відповідні регіональні (обласні) програми з підтримки ветеранів і ветеранок, які суттєво різняться за всіма можливими параметрами порівняння — напрямками й заходами, джерелами фінансування, термінами реалізації, (спів)виконавцями, а також функціональними та структурними особливостями. Через це їх неможливо функціонально зіставити та порівнювати між собою, а також складно аналізувати, як вони охоплюють різні сфери добробуту.

3 У 10 регіонах відповідальним виконавцем програми з підтримки ветеранів і ветеранок є департамент соціального захисту, а не структурний підрозділ з питань ветеранської політики. Це може свідчити про недостатню кадрову й організаційну спроможність структурного підрозділу. Потенційною загрозою розроблення та реалізації таких програм підрозділом (департаментом) соціального захисту є спрямованість на розв'язання

насамперед соціальних проблем ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей.

Такий підхід потенційно суперечить задекларованим принципам кроссекторальності й людиноцентричності ветеранської політики та не сприяє реалізації завдань із повернення ветеранів, ветеранок до активного цивільного життя, відновлення їхньої економічної та соціальної спроможності, фізичного та ментального здоров'я, а також залучення родин до всіх цих процесів.

4

Аналіз заходів регіональних програм, які передбачають підтримку ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей, Дніпропетровської, Львівської та Полтавської областей, зокрема у сфері добробуту (мапування), не виявив системних дублювань з інструментами, що пропонують на загальнодержавному рівні. Але ще раз підтвердив значні відмінності між функціональними та структурними елементами регіональних програм у різних регіонах. Такі відмінності можуть потенційно спричинити те, що окремі сфери добробуту не будуть враховані в регіональних програмах.

РОЗДІЛ 4

Реалізація ветеранської політики на місцевому рівні

Моделі реалізації ветеранської політики в територіальних громадах

Європейська хартія місцевого самоврядування⁴⁴ стала обов'язковим для України законодавчим актом із 1 січня 1998 року. Вона визначає низку основоположних постулатів, які впливають на спосіб діяльності органу місцевого самоврядування. Зокрема, її стаття 6 передбачає, що «органи місцевого самоврядування повинні мати можливість визначати власні внутрішні адміністративні структури з урахуванням місцевих потреб і необхідності забезпечення ефективного управління».

У жовтні 2023 року Міністерство у справах ветеранів України видало **Методичні рекомендації щодо організації та забезпечення реалізації територіальними громадами питань ветеранської політики**⁴⁵, які рекомендували територіальним громадам:

- створити структурний підрозділ з питань ветеранської політики в межах затверджених структури і штатів;
- визначити заступника голови місцевої ради з питань ветеранської політики;
- долучити представника або представницю місцевої громадської організації ветеранів і ветеранок до складу виконавчого комітету місцевої ради;
- установити безпосередню комунікацію між місцевими громадськими організаціями ветеранів і ветеранок та головою громади через механізм радництва (одним із радників

⁴⁴ Європейська хартія місцевого самоврядування (1985, 15 жовтня). Ратифіковано Законом України від 15 липня 1997 року № 452/97-ВР. zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text

⁴⁵ Методичні рекомендації щодо організації та забезпечення реалізації територіальними громадами питань ветеранської політики. Міністерство у справах ветеранів України. mva.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/Положення_про_структурні_підрозділи_ОТГ.pdf

на громадських засадах призначається представник або представниця місцевої громадської організації ветеранів і ветеранок).

У червні 2024 року Міністерство у справах ветеранів України оновило **Методичні рекомендації щодо створення та функціонування ветеранських просторів**⁴⁶, запропонувавши єдині підходи до організації діяльності таких просторів і рекомендації щодо надання окремих послуг для їхньої стандартизації.

Ветеранський простір — багатофункціональний заклад, мета діяльності якого — реінтеграція ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей. У просторах їм надають інформаційно-консультаційну підтримку та організовують реабілітацію й адаптацію. Засновниками таких просторів можуть бути суб'єкти господарювання різних форм. **Основними напрямками діяльності можуть бути такі:**

Інформаційно-консультаційна підтримка відвідувачів простору	Психологічна допомога відвідувачам простору	Правнича допомога
Фізкультурно-спортивна реабілітація	Професійна адаптація відвідувачів простору, включно з розвитком навичок цифрової грамотності	Організація дозвілля та активного відпочинку

⁴⁶ Наказ Міністерства у справах ветеранів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо створення та функціонування ветеранських просторів» № 168 (2024, 5 червня). zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168923-24#Text

За інформацією ГО «Простір можливостей», станом на середину 2025 року в Україні працює приблизно 50 ветеранських просторів, з них більшість має юридичну форму комунальної установи. Зокрема, 8 на обласному рівні, 37 — на рівні територіальних громад⁴⁷.

Для створення шести ветеранських просторів у 2025 році передбачена відповідна субвенція місцевим бюджетам — 450 млн грн⁴⁸. **Кошти субвенції призначені для:**

- будівництва нових об'єктів за затвердженим проєктом повторного використання;
- підготовчих і будівельних робіт, підключення до інженерних мереж;
- виготовлення проєктної документації та її експертизи.

Умови для отримання субвенції:

- співфінансування з місцевих бюджетів розміром не менше ніж 40 % загальної вартості будівництва;
- наявність земельної ділянки, яка не входить до переліку територій, де ведуться бойові дії або які є тимчасово окупованими;
- введення об'єкта в експлуатацію не пізніше ніж 1 грудня 2025 року тощо.

У серпні 2024 року був затверджений **Порядок забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни**

⁴⁷ Простір можливостей. (2025). Український досвід формування ветеранської політики (дослідження). pm.in.ua/project/ukrayinskyj-dosvid-formuvannya-veteranskoyi-polityky-aktualni-pytannya-reintegratsiyi-adaptatsiyi-reabilitatsiyi-veteraniv

⁴⁸ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання у 2025 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб та окремі заходи з підтримки осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» № 779 (2024, 5 липня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/779-2024-n#Text

та демобілізованих осіб⁴⁹, який, зокрема, визначив місце працевлаштування таких фахівців, що було одним з проблемних питань експериментального проекту помічників ветерана⁵⁰.

Фахівець із супроводу — працівник комунальної бюджетної установи (закладу) або комунального некомерційного підприємства, зокрема з-поміж закладів охорони здоров'я, засновником яких є сільська, селищна, міська, районна або районна в місті (у разі її утворення) рада. Фахівець із супроводу також може бути влаштований у комунальній установі (закладі або неприбутковому комунальному підприємстві), засновником якого є відповідна обласна рада.

Основні посадові обов'язки фахівця із супроводу:

- супроводжувати ветеранів і ветеранок за напрямками можливої допомоги та послуг, передбачених законодавством;
- інформувати ветеранів війни, демобілізованих, членів їхніх сімей про статуси, послуги і соціальні гарантії, житло, реабілітацію, працевлаштування, юридичну підтримку;
- контролювати потреби ветеранів і ветеранок, збирати аналітику;
- звітувати про результати наданих послуг;
- надавати кризову психологічну допомогу.

Щоб забезпечити доступ підтримки, для фахівців із супроводу можуть створювати віддалені робочі місця в іншій територіальній громаді.

Для забезпечення оплати праці діяльності фахівців із супроводу у 2024–2025 роках передбачена субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам. Розмір субвенції у 2025 році — 2,93 млрд грн.

⁴⁹ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення діяльності фахівців із супроводу ветеранів війни та демобілізованих осіб» № 881 (2024, 2 серпня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/881-2024-п#Text

⁵⁰ Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо запровадження інституту помічника ветерана в системі переходу від військової служби до цивільного життя» № 652 (2023, 19 червня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2023-п#Text

За інформацією заступника міністра у справах ветеранів Фархада Фархадова, станом на початок червня 2025 року фахівці із супроводу були введені в штат відповідних комунальних закладів у 972 територіальних громадах (68 %). Таких посад було 2098, з них 355 у комунальних закладах охорони здоров'я. Фактично працевлаштовано 1367 осіб, з них 304 пройшли навчання з підвищення кваліфікації⁵¹.

Керівники регіональних структурних підрозділів так коментують поточну ситуацію щодо впровадження інституту фахівців із супроводу ветеранів війни в територіальних громадах їхніх областей:

«У нас в області зараз працевлаштовані 33 фахівці із супроводу ветеранів війни. Це приблизно до 20 громад їх працевлаштувало. У деяких громадах просто по 3–4 фахівці, бо це великі громади, як міста. На сьогодні ми запланували, що до 1 вересня в нас буде створено 167 штатних одиниць фахівців. 21 робоче місце віддалено. Якщо в громаді немає комунального закладу, де можна працевлаштувати фахівця із супроводу ветеранів війни, а це невеликі громади, то вони на умовах меморандуму з іншими сусідніми громадами створюють таке робоче місце. У нас 26 штатних одиниць створено в закладах охорони здоров'я кластерного та надкластерного типу, у нас заклади охорони здоров'я загального типу теж вводять [такі посади], тому що в них дуже велика частка ветеранів війни, які звертаються по медичну допомогу.

Чому так мало? Ну, на етапі відбору фахівців із супроводу ветеранів війни кандидати просто не розуміли обсяг роботи. У нас було 37 працевлаштованих, на сьогодні 33 залишаються працювати. Багато емоційної, психологічної напруги, дуже великий обсяг інформації, у якій необхідно фахівцю орієнтуватися. Люди приходять і думають, що от прийшов, отримав обіцяні Президентом 20 чи 25 тисяч гривень. Водночас з ветеранами не треба комунікувати, працювати, надавати їм допомогу», — **начальник управління у справах ветеранів ОВА зі східної частини України.**

⁵¹ Простір можливостей. (2025). IV Всеукраїнський діалог «Громади — ветеранам 2025». youtube.com/live/9XgbRgak8mU?si=pCzVEdPdJnDXFzyG

«У нашій області в 54 громадах уже створені в структурі комунальних закладів штатні одиниці. Чотири громади будуть за договорами співпраці чи меморандумами працювати, тому що там немає комунальних закладів, на базі яких можна їх створити. Це невеликі сільські громади. Тому там будуть сусідні громади надавати приміщення. Дві громади в нас поки що проблемні. В одній узагалі з моменту створення громади не відбуваються сесії, там депутати не можуть вибрати голову. Але ми людину на конкурс туди беремо, проводитимемо, ставитимемо резерв, потім будемо далі думати. Тобто створювати комунальну установу на базі обласної ради, можливо, доведеться, але це фактично заради двох громад», — начальник управління у справах ветеранів ОВА із центральної частини України.

Аналіз моделей реалізації ветеранської політики на місцевому рівні

Для вивчення фактичних моделей реалізації ветеранської політики на місцевому рівні ми:

- обрали п'ять різних за параметрами (чисельністю населення та фінансовою спроможністю) і статусом (обласний центр, районний центр, колишній районний центр) територіальних громад з одного регіону;
- проаналізували офіційні документи, що стосуються організації надання публічних послуг ветеранам/кам і членам їхніх сімей;
- провели напівструктуровані інтерв'ю з відповідальними за ветеранську політику службовцями та представниками профільних комунальних закладів для уточнення окремих деталей (результати інтерв'ю надаємо в анонімній формі, без зазначення конкретних територіальних громад).

Перелік та основні параметри аналізованих територіальних громад наводимо в таблиці:

Статус	Чисельність населення, тис. людей		Територіальна структура	
	ТГ	Адміністративний центр	Населені пункти	Старостати
Обласний центр	800+	780+	20	–
Районний центр	50+	12+	52	17
Колишній районний центр	15+	10+	10	2
Селищна громада	12+	5+	17	4
Сільська громада (приміська)	15+	7+	21	5

Далі надаємо аналіз фактичних моделей реалізації ветеранської політики на місцевому рівні: які структурні підрозділи і як саме її виконують у різних територіальних громадах одного регіону, які форми підтримки надають ветеранам/кам, їхнім сім'ям.

Обласний центр Основним організаційним елементом реалізації ветеранської політики в обласному центрі є КУ «Центр надання послуг учасникам бойових дій» (назва змінена для забезпечення анонімності), заснована на початку 2016 року. Уповноважений структурний підрозділ — міське управління соціального захисту. Цього року в міській раді планують створити відповідний департамент у справах ветеранів та підпорядкувати йому установу.

«У нас можна отримати юридичну та психологічну підтримку, інформаційні послуги та консультації щодо пільг і соціальних гарантій. Також у нас зараз є ще два офіси в різних районах міста — в одному розташований центр працевлаштування, в іншому — центр підтримки родин полонених та зниклих безвісти. Там працюють відповідні спеціалісти. Також маємо в нашій установі спеціалістів із супроводу ветерана, і, вважаю, що це дуже правильне рішення», — **директор комунальної установи.**

Районний центр Створений сектор у структурі відділу соціального захисту виконавчого органу міської ради, де працює два спеціалісти. Спеціалісти пройшли навчання як кейс-менеджери. Частина функцій зі збору документів та первинного інформування покладена на старост. Загальне управління здійснює заступник голови, до повноважень якого входить цей напрям.

«Маємо кваліфіковану команду по роботі з ветеранами. Зокрема, керівниця сектору більш як 10 років працювала в ТЦК й особисто знає багато ветеранів, орієнтується в особливостях роботи й чудово знаходить спільну мову з усіма... до роботи також активно залучені старости громади... фахівців із супроводу наразі немає. Можливо, введемо цю позицію в комунальному закладі, якщо знайдемо відповідних людей. Гострої потреби в цьому не відчуваємо», — **заступник міського голови.**

Колишній районний центр Підрозділ, відповідальний за реалізацію ветеранської політики, — сектор соціального захисту в структурі

виконавчого апарату. Також у територіальній громаді працює КЗ «Центр надання соціальних послуг». До роботи з ветеранами, ветеранками активно залучені старости. Загальне управління здійснює заступник голови, до повноважень якого входить цей напрям. Зараз виникає питання щодо створення відділу ветеранської політики та соціального захисту.

«Оскільки ми — колишній районний центр, то, по суті, отримали районний центр надання соціальних послуг, який працював з учасниками бойових дій із 2014 року. Після початку повномасштабного вторгнення акцент змістився на цей комунальний заклад. Бо в громаді тоді був тільки один працівник соціального захисту, просто головний спеціаліст у штаті міської ради. Пізніше ми вимушені були створити сектор із питань соціального захисту, бо комунальний заклад не може реалізувати державні програми.

Також ми маємо фахівця із супроводу ветеранів, який працевлаштований у комунальному закладі.

Ми розглядали різні моделі надання адміністративних послуг ветеранам. На сьогодні в нас немає “єдиного вікна” в ЦНАПі для ветеранів, але фахівець із супроводу ветеранів працює в ЦНАПі два дні на тиждень згідно з графіком», — **заступник міського голови**.

Селищна громада Підрозділ, відповідальний за реалізацію ветеранської політики, — відділ соціального захисту населення. Також у громаді функціонує КЗ «Центр надання соціальних послуг», де за спеціалістами закріплені відповідні території. До роботи з ветеранами, ветеранками активно залучені старости. Загальне управління здійснює заступник голови, до повноважень якого входить цей напрям.

«Фахівця із супроводу ветеранів наразі в громаді немає. Але шукаємо таку людину для роботи в комунальному закладі».

«Розумію, що дуже мало можемо запропонувати нашим ветеранам. Хлопці, коли приїждять на ротації, питають про масаж, реабілітацію. Думаємо про ветеранський простір, але самі банально не витягнемо наповнити його якісно та змістовно. Шукаємо приклади міжмуніципального співробітництва щодо відкриття та утримання таких просторів. На 2–3 громади колишнього району було б дуже реально таке зробити, щоб не соромно було», — **заступник селищного голови**.

Сільська громада (приміська) Підрозділ, відповідальний за реалізацію ветеранської політики, — відділ у справах ветеранів та соціального захисту. До роботи з ветеранами, ветеранками залучені старости. Окремого комунального закладу для надання соціальних послуг немає. Загальне управління здійснює заступник голови, до повноважень якого входить цей напрям.

«У нас працюють досвідчені фахівці, які добре знають роботу та мають хороші контакти в середовищі. Коли людина більш як 10 років працює в громаді із соціальними питаннями, то знає всіх...»

«Наразі в нас немає фахівця із супроводу ветеранів. Не бачимо в цьому потреби, тому не розглядаємо такої можливості».

«Оскільки ми біля міста, то наші ветерани можуть туди поїхати по відновні послуги. Зараз потреби в окремому просторі немає — більшість на позиціях. Коли відбудеться демобілізація — знайдемо можливість створити простір відповідно до запитів наших хлопців. Без них, бо так сказали в Міністерстві, робити цього не будемо», — **заступник сільського голови**.

Як бачимо, на місцевому рівні немає єдиної моделі реалізації ветеранської політики. Більшість територіальних громад наразі схиляється до покладення завдань із підтримки ветеранів, ветеранок на структурний підрозділ соціального захисту та старост. Також на місцевому рівні велике значення у виборі моделі управління відіграє наявність / відсутність кваліфікованих працівників (навіть у ситуації, коли посаду створюють «під людину»), а також усталений спосіб роботи з ветеранами, ветеранками з 2014 року. Водночас громади шукають оптимальну модель і готові розширювати структуру в разі збільшення кількості ветеранів, ветеранок, які повертатимуться.

Окреме питання — створення ветеранських просторів. Для громад звичним інструментом є міжмуніципальне співробітництво, яке дозволяє консолідувати ресурси для створення й утримання спільних об'єктів⁵². Такі кейси дуже поширені, наприклад, утворення інклюзивно-ресурсних центрів.

⁵² Закон України «Про співробітництво територіальних громад» № 1508-VII (2014, 17 червня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text

Аналіз заходів ветеранської політики на рівні територіальних громад

За аналогічною методологією і вибіркою ми проаналізували конкретні заходи ветеранської політики на рівні територіальних громад. Територіальні громади реалізують і фінансують заходи в межах місцевих програм. Такі програми можуть бути комплексними та цільовими, залежно від того, скільки споріднених напрямів об'єднують. Як правило, місцеві програми ухвалюються на середньостроковий період — 2–5 років і щороку уточнюються при затвердженні відповідного бюджету.

Реалізація ветеранської політики вимагає комплексного підходу. Тому активності з підтримки ветеранів і ветеранок у кожній територіальній громаді є складником кількох місцевих програм. Водночас кожна громада має певні особливості, залежні від різних факторів.

Обласний центр Основною є Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України та деяких інших категорій осіб на 2024–2026 роки (назва змінена для забезпечення анонімності). **Програма має кілька напрямів:**

- поліпшення фінансово-матеріального стану;
- надання комплексних психологічних, соціальних, юридичних послуг;
- надання медичних послуг та медичного забезпечення;
- забезпечення дозвілля як елемента соціальної реабілітації;
- працевлаштування, консультування, проведення тренінгів;
- підтримка започаткування та розвитку власного бізнесу;

- покращення умов проживання та побутових умов ветеранів і ветеранок;
- підтримка та організація дозвілля, подорожей для дітей військовослужбовців і військовослужбовиць, національно-патріотичне виховання;
- вшанування та героїзація.

Програма уточнювалася сім разів, з урахуванням змін до законодавства та державних інструментів для уникнення дублювань.

Окрім того, діють ще кілька галузевих програм для ветеранів і ветеранок, зокрема:

- програма навчання ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, видатки здійснюються з бюджету міської територіальної громади;
- комплексна програма розвитку спорту військовослужбовців і військовослужбовиць, ветеранів і ветеранок війни та адаптивного спорту.

У межах комплексної програми розвитку спорту військовослужбовців і військовослужбовиць передбачено відшкодування витрат на оплату тренажерного залу та фітнес-центру (1 тис. грн на місяць), що потенційно дублює заходи відповідного експериментального проєкту⁵³.

Також ветерани, ветеранки та члени їхніх сімей (у деяких випадках) мають можливість скористатися інструментами інших міських програм для пільгових категорій громадян, наприклад:

- міська програма забезпечення мешканців територіальної громади засобами для ендопротезування суглобів;

⁵³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проєкту щодо надання учасникам бойових дій та особам з інвалідністю внаслідок війни допомоги для занять фізичною культурою та спортом» № 2 (2025, 3 січня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2025-п#n21

- міська програма зубопротезування та лікувально-хірургічної підготовки до нього пільгових категорій жителів територіальної громади;
- програма забезпечення лікарськими засобами в разі амбулаторного лікування окремих категорій населення територіальної громади.

Водночас частина заходів скерована не лише на ветеранів і ветеранок, які живуть у місті, але й ветеранів та ветеранок, які перебувають в обласному центрі на лікуванні та реабілітації, а також на членів їхніх сімей (у більшості випадків).

Районний центр У територіальній громаді немає місцевої ветеранської програми. Основні активності фінансуються з Комплексної програми соціального захисту та забезпечення населення територіальної громади, яка закінчується у 2025 році. На наступний період буде розроблена окрема програма підтримки ветеранів і ветеранок.

У комунальних медичних закладах ветеранам і ветеранкам надається низка послуг, які не передбачені або не покривають пакети Національної служби здоров'я України. Наприклад, послуги стаціонарного відділення відновлювальної медицини районної лікарні, а також терапевтичні стоматологічні послуги та послуги зубопротезування. Такі послуги фінансують з міського бюджету в межах програми фінансової підтримки закладів та установ охорони здоров'я.

У керівництва територіальної громади є «джентльменська» домовленість із власниками місцевих фітнес-центрів щодо можливості безоплатного відвідування ветеранами та ветеранками. На сьогодні це може дублювати послугу, яка передбачена відповідним експериментальним проєктом⁵⁴.

⁵⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проєкту щодо надання учасникам бойових дій та особам з інвалідністю внаслідок війни допомоги для занять фізичною культурою та спортом» № 2 (2025, 3 січня). zakon.rada.gov.ua/laws/show/2-2025-p#n21

Колишній районний центр З 2025 року в територіальній громаді діє **Комплексна програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей, яка передбачає, зокрема:**

- покращення фінансово-майнового стану (пільги та матеріальні допомоги);
- медичне забезпечення та заходи з охорони здоров'я;
- організацію дозвілля та відпочинку;
- пільгове забезпечення транспортними послугами;
- освіту та патріотичне виховання;
- фізкультурно-спортивну реабілітацію;
- соціальний супровід та надання соціальної підтримки.

Також функціонує Програма підтримки членів сімей загиблих військовослужбовців, поранених військовослужбовців (назва змінена), у межах якої виплачуються різні види матеріальної допомоги та компенсацій.

У медичних закладах громади немає відповідного пакета Національної служби здоров'я України для зубопротезування, тому такі послуги фінансують в межах програми зубопротезування для пільгових категорій громадян.

Селищна громада Місцеві програми ухвалюють терміном на 1 рік разом зі схваленням бюджету територіальної громади. Основою для реалізації ветеранської політики є Програма надання матеріальних допомог. Також ветерани, ветеранки та члени їхніх сімей користуються місцевими освітніми програмами, у межах яких забезпечується безоплатне харчування в школах і дошкільних закладах, а також відвідування гуртків і секцій дітьми ветеранів і ветеранок.

У межах відповідної програми забезпечується фінансування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування. Щодо пільгового

зубопротезування — немає відповідної програми, оскільки минулого року на це не було жодного запиту.

Сільська громада (приміська) Основна програма для реалізації ветеранської політики — Програма соціального захисту та підтримки населення, яку ухвалюють щороку разом із місцевим бюджетом. У її межах виплачують матеріальну допомогу без обмеження максимальної суми (розмір за рішенням комісії). Причому періодичність допомоги також майже не обмежена (не частіше ніж один раз на місяць). Через таку допомогу компенсується більшість послуг лікування, реабілітації та санаторно-курортного відпочинку, а також поточні потреби ветеранів і ветеранок.

У громаді діє щорічна Програма заходів із національного спротиву (назва змінена), у межах якої кожному чинному військовому — жителю громади щокварталу (як правило, до релігійних і державних свят) відправляють по місцю несення служби так званий «пакет воїна» — допомога в натуральній формі (предмети гігієни, бакалія, одяг).

Також усі аналізовані територіальні громади мають можливість співфінансувати заходи відповідної обласної комплексної програми підтримки ветеранів і ветеранок для своїх жителів і жительок (залежно від податкоспроможності бюджету територіальної громади), зокрема:

- придбання житла для окремих категорій ветеранів і ветеранок;
- встановлення пам'ятних знаків на могилах загиблих (померлих) ветеранів і ветеранок.

Детальний аналіз заходів місцевих програм вибраних територіальних громад, зокрема за сферами добробуту, наводимо в [додатку 5](#).

Висновки

1 Територіальні громади мають значну автономію у визначенні власних адміністративних структур. На рішення про створення окремого підрозділу з питань ветеранської політики в конкретній територіальній громаді впливають різні чинники, не завжди об'єктивні.

2 Ініціативи Міністерства у справах ветеранів України щодо організації ветеранської політики на місцевому рівні, зокрема ветеранських просторів та фахівців із супроводу ветеранів/ок, добре сприймаються в територіальних громадах і набувають поширення. Водночас самим територіальним громадам під час реалізації цих ініціатив потрібно надати методичну допомогу щодо використання інструменту міжмуніципального співробітництва.

3 Аналіз заходів місцевих програм підтримки ветеранів і ветеранок показав: що нижча спроможність територіальної громади надавати публічні послуги (у широкому сенсі), то вища залежність від матеріальної допомоги та пільг, які це компенсують. Наприклад, майже немає ініціатив із підтримки підприємництва і покращення житлових умов (зокрема через дофінансування державних програм).

Загальні висновки

Протягом останніх років схвалені стратегічні документи визначили державну ветеранську політику як комплексну та наскрізну, а не лише частину соціальної політики, як це було раніше.

Також створено архітектуру реалізації ветеранської політики на регіональному та місцевому рівнях — у кожному регіоні є окремі структурні підрозділи та реалізуються окремі програми підтримки ветеранів і ветеранок. А на місцевому рівні поширюються державні ініціативи щодо ветеранських просторів і фахівців із супроводу ветеранів/ок, які територіальні громади враховують у побудові своїх моделей.

Водночас низка чинників стримує цей розвиток:

- 1)** нечітке розмежування повноважень між системою органів місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою, що потенційно впливає на фінансове забезпечення виконання цих повноважень органами місцевого самоврядування;
- 2)** самостійні структурні підрозділи з питань ветеранської політики на регіональному рівні практично не мають повноважень, необхідних для горизонтальної координації з урахуванням потреб ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей та забезпеченням кроссекторальності ветеранської політики;
- 3)** обласні програми підтримки ветеранів, ветеранок у різних регіонах охоплюють різний (неоднаковий) спектр ветеранських потреб, водночас деякі важливі потреби в окремих регіонах можуть залишатися незакритими (наприклад, придбання житла);
- 4)** майже в половині чинних регіональних програм підтримки ветеранів і ветеранок відповідальним виконавцем зазначений департамент соціального захисту ОДА (ОБА), що спрямовує

ці програми на розв'язання насамперед соціальних потреб замість комплексного підходу;

- 5) в обласних програмах підтримки ветеранів і ветеранок у більшості регіонів немає заходів, які враховують принципи багаторівневого врядування і передбачають співучасть різних суб'єктів (наприклад, співфінансування окремих заходів регіональних програм із місцевих бюджетів);
- 6) умови державної програми кредитування житла «єОселя» не передбачають достатніх преференцій (відсоткова ставка та перший внесок) для ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей порівняно з іншими групами потенційних позичальників, через що програмою скористалося мало ветеранів і ветеранок;
- 7) на сьогодні немає детально описаних і публічно поширених випадків використання міжмуніципального співробітництва в утворенні та утриманні віддаленого робочого місця фахівця із супроводу і під час створення та утримання ветеранського простору, а також інших інструментів реалізації ветеранської політики на місцях. Такі матеріали надали б змогу суттєво розширити використання цих ініціатив у територіальних громадах (особливо ветеранських просторів).

Рекомендації

Кабінету Міністрів України

- У розмежуванні повноважень між системою органів місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою врахувати важливість ветеранської політики як окремої комплексної державної політики, що реалізується на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою. Під час обрахунку вартості повноважень узяти до уваги її повсюдність: передбачити зарахування частини закріплених загальнонаціональних податків на її реалізацію в бюджети органів місцевого самоврядування на регіональному та місцевому рівнях.
- Внести зміни в Постанову від 2 серпня 2022 року № 856 «Деякі питання забезпечення приватним акціонерним товариством “Українська фінансова житлова компанія” доступного іпотечного кредитування громадян України», щоб передбачити більш доступні умови для отримання іпотечного кредиту для ветеранів, ветеранок та членів їхніх сімей (розмір відсоткової ставки та частку першого внеску доцільно визначити після консультацій із ветеранською спільнотою).

Міністерству у справах ветеранів України

- Внести зміни в Наказ від 14 серпня 2023 року № 197 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положень про самостійні структурні підрозділи з питань ветеранської політики місцевих державних адміністрацій»: передбачити для самостійних структурних підрозділів з питань ветеранської політики в місцевих державних адміністраціях повноваження, необхідні для горизонтальної координації

на регіональному рівні секторальних політик. Це важливо, аби врахувати під час їхньої реалізації потреби ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей.

- На основі аналізу чинних регіональних програм підтримки ветеранів і ветеранок підготувати пропозиції для ОДА (ОВА) щодо пріоритетних напрямів і заходів таких програм на наступний середньостроковий період (2–3 роки) з урахуванням:
 - комплексності ветеранської політики;
 - заходів та інструментів підтримки, передбачених на державному рівні, аби їх підсилити та уникнути дублювання;
 - використання переваг і принципів багаторівневого врядування (співфінансування заходів із бюджетів різних рівнів);
 - необхідності реалізації такої комплексної програми самостійним структурним підрозділом з питань ветеранської політики (а не департаментом соціального захисту).
- Спільно з асоціаціями органів місцевого самоврядування підготувати пакети типових документів, щоб забезпечити можливість використання міжмуніципального співробітництва під час реалізації державних ініціатив — фахівців із супроводу ветеранів, ветеранок і ветеранських просторів.

Обласним державним (військовим) адміністраціям

- Внести зміни в Положення про самостійні структурні підрозділи з питань ветеранської політики відповідних ОДА (ОВА), щоб передбачити для них повноваження, необхідні для горизонтальної координації на регіональному рівні секторальних політик та врахувати під час їхньої реалізації потреби ветеранів, ветеранок і членів їхніх сімей.

Додатки

Додаток 1

Перелік самостійних структурних підрозділів з питань ветеранської політики обласних державних (військових) адміністрацій

Область	Назва структурного підрозділу	Дата, № затвердженого документа
Вінницька	Департамент ветеранської політики	16.10.2024 № 102p
Волинська	Управління з питань ветеранської політики	21.11.2024 № 460
Дніпропетровська	Управління з питань ветеранської політики	22.11.2023 № P-495/0/3-23
Донецька	Управління з питань ветеранської політики	Не оприлюднено у відкритому доступі
Житомирська	Відділ з питань ветеранської політики	03.10.2023 № 472
Закарпатська	Управління з питань ветеранської політики	Не оприлюднено у відкритому доступі
Запорізька	Управління з питань ветеранської політики	15.08.2024 № 649 Нова редакція: 07.04.2025 № 404
Івано-Франківська	Управління з питань ветеранської політики	29.11.2023 № 495

Область	Назва структурного підрозділу	Дата, № затвердженого документа
Київська	Управління з питань ветеранської політики	Не оприлюднено у відкритому доступі
Кіровоградська	Управління у справах ветеранів	Не оприлюднено у відкритому доступі
Луганська	Управління з питань ветеранської політики	02.11.2023 № 243
Львівська	Управління з питань ветеранської політики	17.01.2025 № 41/0/5-25BA
Миколаївська	Відділ з питань ветеранської політики	Не оприлюднено у відкритому доступі
Одеська	Відділ з питань ветеранської політики	Не оприлюднено у відкритому доступі
Полтавська	Управління у справах реінтеграції, соціального захисту ветеранів та внутрішньо переміщених осіб	07.08.2023 № 530
Рівненська	Управління з питань ветеранської політики	01.08.2024 № 402
Сумська	Управління з питань ветеранської політики	13.06.2024 № 249-ОД
Тернопільська	Управління з питань ветеранської політики	06.12.2023 № 696/01.02-01
Харківська	Управління у справах ветеранів	02.04.2021 № 188
Херсонська	Управління у справах ветеранів	29.08.2024 № 487

Область	Назва структурного підрозділу	Дата, № затвердженого документа
Хмельницька	Управління з питань ветеранської політики	26.07.2024 № 728/2024-р
Черкаська	Управління з питань ветеранської політики	Не оприлюднено у відкритому доступі
Чернівецька	Управління з питань ветеранської політики	18.12.2023 № 1304-р
Чернігівська	Відділ з питань ветеранської політики	06.02.2024 № 66

Джерело: офіційні сайти обласних державних (військових) адміністрацій.

Додаток 2

Перелік регіональних програм підтримки ветеранів/ок

Область	Назва програми	Дата, № схвалення	Термін	Відповідальний виконавець
Вінницька	Обласна цільова програма підтримки учасників бойових дій, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України	Рішення обласної ради від 24.12.2021 № 298	2022–2026	Департамент ветеранської політики
Волинська	Регіональна програма підтримки осіб, які брали участь у захисті Батьківщини, та членів їхніх сімей	Наказ начальника ОВА 16.10.2023 № 385	2024–2028	Управління з питань ветеранської політики
Дніпропетровська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України	Рішення обласної ради від 21.06.2024 № 394-20/VIII	2024–2028	Управління з питань ветеранської політики
Донецька	не оприлюднено у відкритому доступі			
Житомирська	Обласна комплексна програма підтримки ветеранів війни, захисників і захисниць України, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) військовослужбовців, захисників і захисниць України	Розпорядження голови ОВА від 14.12.2023 № 603	2024–2025	Відділ з питань ветеранської політики

Область	Назва програми	Дата, № схвалення	Термін	Відповідальний виконавець
Закарпатська	Регіональна програма «Захист» щодо соціальної підтримки та реабілітації ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей	Розпорядження голови ОВА від 17.09.2024 № 877	2025–2027	Департамент соціального захисту населення
Запорізька	Цільова програма соціальної підтримки населення	Розпорядження голови ОВА від 20.11.2024 № 1004	2025–2029	Департамент соціального захисту населення
Івано-Франківська	Обласна програма підтримки сімей загиблих, постраждалих учасників Революції Гідності, осіб, які перебували і перебувають у складі добровольчих формувань, учасників бойових дій та інших громадян, які залучалися і залучаються та брали і беруть безпосередню участь у бойових діях, здійсненні заходів з національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації проти України, починаючи з 20 лютого 2014 року	Рішення обласної ради від 11.05.2022 № 417-14/2022	2022–2026	Департамент соціальної політики
Київська	Обласна цільова програма соціальної підтримки в Київській області Захисників та Захисниць України, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, а також родин Героїв Небесної Сотні	Рішення обласної ради від 07.12.2023 № 761-22-VIII	2024–2025	Управління з питань ветеранської політики

Область	Назва програми	Дата, № схвалення	Термін	Відповідальний виконавець
Кіровоградська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, полонених військовослужбовців України та осіб, зниклих безвісти за особливих обставин	Розпорядження начальника ОВА від 17.12.2024 № 1244-р	2025–2027	Управління у справах ветеранів
Луганська	не оприлюднено у відкритому доступі			
Львівська	Комплексна програма соціальної підтримки у Львівській області учасників АТО (ООС), бійців-добровольців АТО, Захисників та Захисниць України, членів їх сімей, а також родин Героїв Небесної Сотні	Рішення обласної ради від 18.02.2021 № 53	2021–2025	Департамент соціального захисту
Миколаївська	Комплексна програма соціальної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей	Рішення обласної ради 13.02.2025 № 2	2025–2027	Департамент соціального захисту населення
Одеська	Комплексна програма реабілітації, інтеграції та соціального захисту Захисників та Захисниць України, членів сімей загиблих Захисників та Захисниць України	Розпорядження начальника ОВА від 25.12.2023 року № 1711\A-2023	2024–2025	Департамент соціальної та сімейної політики
Полтавська	Комплексна програма реабілітації, інтеграції та соціального захисту Захисників та Захисниць України, членів сімей загиблих	Рішення обласної ради від 28.07.2023 № 665	2023–2025	Управління у справах реінтеграції, соціального захисту ветеранів та ВПО

Область	Назва програми	Дата, № схвалення	Термін	Відповідальний виконавець
Рівненська	Обласна комплексна програма соціальної підтримки Захисників та Захисниць України	Розпорядження голови ОВА від 23.05.2024 № 259	2023–2025	Департамент соціальної політики
Сумська	Обласна комплексна програма захисту та підтримки ветеранів та членів їх сімей	Розпорядження голови ОВА від 19.12.2023 № 728-ОД	2024–2027	Управління з питань ветеранської політики
Тернопільська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих), зниклих безвісти за особливих обставин Захисників і Захисниць України	Розпорядження начальника ОВА від 18.12.2024 № 753/01.02-01	2025–2027	Управління з питань ветеранської політики
Харківська	Комплексна Програма підтримки захисників і захисниць України та членів їхніх сімей	Рішення обласної ради від 23.12.2023 № 728-VIII	2024–2028	Управління у справах ветеранів
Херсонська	Обласна програма соціальної підтримки ветеранів війни, військовослужбовців та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, Захисників та Захисниць України	Розпорядження начальника ОВА від 19.12.2023 № 877	2024–2026	Департамент соціального розвитку

Область	Назва програми	Дата, № схвалення	Термін	Відповідальний виконавець
Хмельницька	Обласна комплексна програма соціальної підтримки ветеранів війни та членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України	Наказ начальника ОВА від 10.12.2024 № 268/2024-н	2025–2026	Управління з питань ветеранської політики
Черкаська	Обласна комплексна програма щодо медичного, соціального забезпечення, адаптації, психологічної реабілітації, професійної підготовки (перепідготовки) осіб, які здійснювали заходи з оборони та захисту територіальної цілісності, незалежності та суверенітету України, починаючи з 2014 року, та членів їх сімей	Рішення обласної ради від 03.03.2023 №17-14/VIII	2023–2027	Департамент соціального захисту населення
Чернівецька	Регіональна програма соціальної підтримки Захисників і Захисниць та членів їх сімей	Розпорядження голови ОВА від 09.12.2024 № 1364-р	2025	Управління з питань ветеранської політики
Чернігівська	Програма соціальної підтримки Захисників і Захисниць України, членів їх сімей та осіб, які постраждали від військової агресії російської федерації на території Чернігівської області	Розпорядження начальника ОВА від 08.12.2023 № 807	2024–2026	Департамент соціального захисту населення

Джерело: офіційні сайти обласних державних (військових) адміністрацій та обласних рад.

Додаток 3

Перелік чинних регіональних програм у Дніпропетровській, Львівській та Полтавській областях, які передбачають підтримку ветеранів/ок та членів їхніх сімей

Область	Назва програми	Термін	Сфери ветеранського добробуту
Дніпропетровська	Комплексна програма підтримки ветеранів війни, членів їх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України	2024–2028	Освіта Робота Вшанування Дозвілля
	Програма розвитку малого та середнього підприємництва	2025–2026	Робота
	Комплексна програма соціального захисту населення	2025–2029	Матеріальна допомога
Львівська	Комплексна програма соціальної підтримки у Львівській області учасників АТО (ООС), бійців-добровольців АТО, Захисників та Захисниць України, членів їх сімей, а також родин Героїв Небесної Сотні	2021–2025	Матеріальна допомога Житло Вшанування
	Програма підвищення конкурентоспроможності Львівської області	2021–2025	Робота
	Комплексна програма підтримки та розвитку сільського господарства	2021–2025	Робота
	Комплексна програма надання житлових кредитів окремим категоріям громадян	2021–2025	Житло

Область	Назва програми	Термін	Сфери ветеранського добробуту
Львівська	Програма розвитку туризму та курортів	2021–2025	Дозвілля
	Комплексна програма розвитку фізичної культури та спорту Львівщини	2021–2025	Дозвілля
	Комплексна програма підтримки галузі охорони здоров'я	2021–2025	Здоров'я
	Програма компенсації відсоткової ставки за іпотечними кредитами окремих категорій громадян	2024–2027	Житло
	Програма надання соціальної послуги з реабілітації (абілітації) мешканцям Львівської області, які безпосередньо брали (беруть) участь у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави	2024–2027	Здоров'я
Полтавська	Комплексна програма реабілітації, інтеграції та соціального захисту Захисників та Захисниць України, членів сімей загиблих	2023–2025	Житло Здоров'я Дозвілля
	Програма розвитку та підтримки аграрного комплексу Полтавщини за пріоритетними напрямками на період до 2027 року	2021–2027	Робота
	Цільова обласна програма «Власний дім»	2022–2026	Житло
	Обласна програма забезпечення молоді житлом	2023–2027	Житло
	Комплексна програма розвитку малого і середнього підприємництва у Полтавській області	2024–2027	Робота

Область	Назва програми	Термін	Сфери ветеранського добробуту
Полтавська	Програма розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я Полтавської обласної ради	2025	Здоров'я
	Комплексна програма соціального захисту населення	2021–2027	Матеріальна допомога Проїзд Здоров'я

Джерело: офіційні сайти обласних державних (військових) адміністрацій та обласних рад.

Додаток 4

Мапування заходів чинних регіональних програм відповідно до елементів добробуту

Список скорочень:

ОГД — одноразова грошова допомога

УБД — учасник/ця бойових дій

ПМ — прожитковий мінімум

ВПО — внутрішньо переміщена особа

1. Матеріальна допомога				
Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	ОГД під час звільнення з військової служби: ■ 50% грошового забезпечення — якщо звільнення у зв'язку зі станом здоров'я; ■ 50% грошового забезпечення за кожен рік — якщо звільнення у зв'язку із закінченням контракту, за віком (за наявності 10 років вислуги); ■ 25% грошового забезпечення за кожен рік — якщо звільнення за власним бажанням, через сімейні обставини (за наявності 10 років вислуги). Щорічна виплата до Дня Незалежності. Для УБД — 5 мінімальних пенсій. Уряд щороку встановлює цю суму.			
Ветерани/ки, які отримали поранення				ОГД особам, які отримали поранення, контузії, каліцтва під час захисту незалежності, суверенітету, територіальної цілісності України, безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України (до 20 тис. грн).

1. Матеріальна допомога

Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Ветерани/ки з інвалідністю	ОГД у разі встановлення інвалідності у зв'язку з пораненням, акубаротравмою, каліцтвом чи захворюванням: ■ під час військової служби або резерву: I група — 120 ПМ; II група — 90 ПМ; III група — 70 ПМ; ■ під час воєнного стану: I група — 400 ПМ; II група — 300 ПМ; III група — 250 ПМ; ■ часткова втрата працездатності без установлення групи інвалідності — залежно від відсотка (0,7 ПМ за кожен відсоток втрати працездатності для бойових, 0,5 ПМ для військової служби та резерву). Щорічна виплата до Дня Незалежності: I група — 10 мінімальних пенсій; II група — 8 мінімальних пенсій; III група — 7 мінімальних пенсій. Уряд щороку встановлює цю суму.		ОГД на реабілітацію або санаторно-курортне лікування ветеранів/ок з інвалідністю внаслідок війни: ■ I група — 50 тис. грн; ■ II група — 35 тис. грн; ■ III група — 20 тис. грн (за відсутності затверджених місцевих програм на реабілітацію, санаторно-курортне лікування або коштів на зазначені цілі для надання грошової компенсації, якими може скористатися заявник / одержувач). Може надаватися повторно, але не частіше, ніж раз на рік.	Додаткова матеріальна допомога на оздоровлення (4 тис. грн один раз на 2 роки).

1. Матеріальна допомога

Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Сім'ї загиблих ветеранів/ок	ОГД членам сім'ї загиблого/ої чи померлого/ї військовослужбовця/иці (зокрема коли смерть настала протягом року після звільнення з військової служби у зв'язку з причинами, пов'язаними з виконанням обов'язків) – 750 ПМ. На час воєнного стану під час Захисту Батьківщини (або протягом року після звільнення з військової служби у зв'язку з причинами, пов'язаними з виконанням обов'язків) – 15 млн грн.	Щомісячна грошова допомога кожному члену сім'ї загиблого Захисника та Захисниці (1 ПМ) у випадку, якщо сукупний розмір доходу сім'ї на кожного члена не перевищує 4 прожиткових мінімуми.	Щомісячна соціальна виплата дітям (пасинкам, падчеркам) загиблих (померлих) Захисників чи Захисниць України, ветеранів/ок війни та учасників/ць Революції Гідності (1,5 прожиткового мінімуму). ОГД родинам загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України (5 тис. грн дружині / чоловіку та 5 тис. грн батькам).	Щомісячна виплата сім'ям з дітьми загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України на кожну дитину віком до 18 років (за умови навчання за денною формою – до 23 років) (1 ПМ на людину). ОГД членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць (50 тис. грн). Додаткова матеріальна допомога на оздоровлення членам сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць (4 тис. грн один раз на 2 роки).
Ветерани/ки що перебувають у полоні, та сім'ї полонених	ОГД 100 тис. грн щорічно ветерану/ці або членам сім'ї у період перебування в полоні.			Щоквартальна грошова допомога членам сімей ветеранів/ок, які перебувають у полоні або зникли безвісти (2 ПМ на людину).

2. Житло

Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	Програма доступного кредитування житла «єОселя» Початковий внесок — 20%, термін — до 20 років під 6% річних (3% для військовослужбовців/иць за контрактом). Програма «Власний дім» (кредити для індивідуальних забудовників на селі) Термін — до 20 років (для молоді — до 35 років). Ветерани/ки та їхні сім'ї мають першочергове право. Пільговий кредит (3%) для військовослужбовців/иць на період особливого стану (0%) на: ■ будівництво житла — до 600 тис. грн; ■ придбання житла — 500 тис. грн; ■ ремонт і реконструкція житла (зокрема добудова) — 350 тис. грн; ■ спорудження інженерних мереж та їх підключення — 150 тис. грн. Державна програма забезпечення доступним житлом 50% вартості будівництва (придбання) доступного житла та/або пільгового іпотечного житлового кредиту для ветеранів/ок.		Компенсація 3% процентної ставки за іпотечними кредитами, отриманими на умовах державної програми «єОселя» на 2025 рік, для ветеранів/ок війни, учасників/ць бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, військовослужбовців/иць ЗСУ за контрактом. Дофінансування державної програми «Власний дім» Передбачений безвідсотковий кредит для УБД. Дофінансування державної програми надання пільгових молодіжних житлових кредитів. Кредити УБД (до 35 років) та їхнім сім'ям за кошти обласного бюджету надаються першочергово. Термін — до 30 років. Перший внесок — 6%. Відсоткова ставка — 3%, що сплачує позичальник/ця, який/а не має дітей. Позичальник/ця, який/а має одну дитину, звільняється від сплати відсотків за користування кредитом. Позичальникові/ці, який/а має двох дітей, також погашається 25% суми зобов'язань за кредитом на момент застосування пільги. Позичальникові/ці, який/а має трьох і більше дітей, погашається 50% суми зобов'язань за кредитом на момент застосування пільги. Придбання житла для окремих категорій Захисників та Захисниць України (на умовах співфінансування з місцевих бюджетів).	Компенсація 3% процентної ставки за іпотечними кредитами, отриманими на умовах державної програми «єОселя» на 2025 рік, для ветеранів/ок війни, учасників/ць бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, військовослужбовців/иць ЗСУ за контрактом. Дофінансування державної програми «Власний дім». Додано категорію «Для облаштування мереж та утеплення житла» (20 тис. грн, до чотирьох років). Дофінансування державної програми надання пільгових молодіжних житлових кредитів. Кредити УБД (до 35 років) та їхнім сім'ям за кошти обласного бюджету надаються першочергово. Термін — до 30 років. Перший внесок — 6%. Відсоткова ставка — 3%, що сплачує позичальник/ця, який/а не має дітей. Позичальник/ця, який/а має одну дитину, звільняється від сплати відсотків за користування кредитом. Позичальникові/ці, який/а має двох дітей, також погашається 25% суми зобов'язань за кредитом на момент застосування пільги. Позичальникові/ці, який/а має трьох і більше дітей, погашається 50% суми зобов'язань за кредитом на момент застосування пільги.

2. Житло				
Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Ветерани/ки з інвалідністю	Компенсація за неотримане житло для осіб з інвалідністю внаслідок війни I та II груп, а також ВПО, які є УБД або людьми з інвалідністю внаслідок війни III групи.			

3. Житлово-комунальні послуги

Група отримувачів	Держава	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	Знижка 75% на комунальні послуги в межах норм, передбачених чинним законодавством. Звільнення від сплати земельного податку в межах граничних норм за кожним видом використання.			
Ветерани/ки з інвалідністю	Знижка 100% на комунальні послуги в межах норм, передбачених чинним законодавством. Звільнення від сплати земельного податку в межах граничних норм за кожним видом використання.			
Сім'ї загиблих ветеранів/ок	Знижка 50% для сім'ї загиблого/ї ветерана/ки на комунальні послуги в межах норм, передбачених чинним законодавством. Звільнення від сплати земельного податку в межах граничних норм за кожним видом використання.			

4. Проїзд

Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	Безоплатний проїзд: ■ усіма видами міського пасажирського транспорту; ■ автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості; ■ залізничним і водним транспортом приміського сполучення; ■ автобусами приміських і міжміських маршрутів, зокрема міжобласних, внутрішньорайонних та внутрішніх незалежно від відстані та місця проживання ■ за наявності посвідчення встановленого зразка. Якщо запроваджена автоматизована система обліку оплати проїзду — також електронного квитка, який видається на безоплатній основі. Перевізники маршрутних таксі надають право безоплатного проїзду в разі наявності договору з органами місцевого самоврядування на компенсацію витрат перевізника.			Компенсація за проїзд автомобільним транспортом на міжміських та міжобласних автобусних маршрутах загального користування (протяжністю понад 50 км) — 120 поїздок у рік для: ■ УБД; ■ осіб з інвалідністю внаслідок війни; ■ людей, які супроводжують ветеранів/ок з інвалідністю I групи внаслідок війни; ■ батьків загиблих військовослужбовців/иць; ■ людей, які набули інвалідність під час проходження військової служби; ■ членів сімей загиблих (померлих) ветеранів/ок війни; ■ членів сімей військовослужбовців/иць, які перебувають у полоні або зникли безвісти.

5. Освіта

Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	Державна цільова підтримка для здобуття професійно-технічної та вищої освіти у державних і комунальних навчальних закладах у будь-якому віці: ■ учасникам/цям бойових дій; ■ людям з інвалідністю внаслідок війни; ■ постраждалим учасникам/цям Революції Гідності.	Організація навчальних курсів для ветеранів/ок, членів їхніх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів/ок. Організація навчання для ветеранів/ок та членів їхніх сімей задля отримання магістерського рівня вищої освіти на основі здобутого раніше бакалаврського рівня вищої освіти у ЗВО Дніпропетровської області.		
Сім'ї ветеранів/ок	Державна цільова підтримка для здобуття фахової передвищої та вищої освіти у державних і комунальних навчальних закладах дітям: ■ учасників/ць бойових дій; ■ осіб з інвалідністю внаслідок війни; ■ постраждалих учасників/ць Революції Гідності; ■ а також тим, один із батьків яких загинув/помер унаслідок участі в АТО /ООС, Революції Гідності. Але не довше ніж до досягнення ними 23 років. Експериментальний проєкт щодо надання державної допомоги на навчання дітям деяких категорій осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України у 2024/25 або 2025/26 навчальному році, здобувачам фахової передвищої, вищої освіти, які навчаються в закладах освіти всіх форм власності на місцях, що фінансуються за кошти фізичних осіб, незалежно від раніше отриманого ними рівня освіти.	Організація навчальних курсів для ветеранів/ок, членів їхніх сімей, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів/ок. Організація навчання для ветеранів/ок та членів їхніх сімей задля отримання магістерського рівня вищої освіти на основі здобутого раніше бакалаврського рівня вищої освіти у ЗВО Дніпропетровської області.		

6. Робота

Група отримувачів	Держава	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	Експериментальний проект з організації професійного навчання (до 6 місяців) для учасників/ць бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості (09.2023 – 09.2025). Ваучер на навчання від Державної служби зайнятості (до 30,28 тис. грн). Грант на власну справу («Робота») від Державної служби зайнятості: 1) для члена сім'ї (чоловіка, дружини): ■ до 250 тис. грн — створюється одне робоче місце; ■ від 250 до 500 тис. грн — створюються два робочих місця; 2) для учасника/ці бойових дій та/або людини з інвалідністю внаслідок війни, зареєстрованих як фізична особа-підприємець: ■ до 250 тис. грн — створюється одне робоче місце; ■ від 250 тис. грн — створюється два робочих місця; ■ від 500 тис. до 1 млн грн — створюється чотири робочих місця; отримувач/ка має бути	Організація навчальних курсів із соціальних проектів у рамках власної справи та сприяння реалізації соціального підприємництва (за кошти з інших джерел). Фінансова підтримка суб'єктам господарювання — ветеранам/кам та членам їхніх родин (фізичним особам-підприємцям та юридичним особам, засновником яких є ветерани/ки та члени їхніх родин) — через часткове відшкодування 50% власного внеску при отриманні кредиту на придбання франшизи (для чинних та новостворених підприємств).	Підтримка підприємницької ініціативи ветеранів/ок війни та їхніх сімей: ■ надання гранту ветеранам/кам війни та АТО/ООС у розмірі 250 тис. грн на започаткування власної справи чи розвиток підприємницької діяльності за умови працевлаштування мінімум одного/ї ветерана/ки протягом 6 місяців після отримання гранту; ■ надання додаткового гранту у розмірі 30% від суми отриманої допомоги від державної програми «Грант на власну справу» («Робота»). Ваучери для ветеранського бізнесу на консалтингові, маркетингові послуги, сертифікацію продукції, участь у закордонних виставково-ярмаркових заходах (до 100 тис. грн, один раз на період воєнного стану; частка власних витрат — не менше 15%). Фінансова підтримка суб'єктів підприємницької діяльності, засновниками (для фермерських господарств — членами) яких є учасники/ці та/або ветерани/ки війни, члени їхніх сімей, а також члени сімей загиблих воїнів/ок,	Відновлення та вдосконалення професійних навичок і вмінь ветеранів/ок, які звільняються або звільнені з військової служби, через перепідготовку та підвищення кваліфікації за робітничими професіями. Проведення індивідуальних та групових занять з кар'єрним консультантом Забезпечення навчання, супроводу, консультацій у написанні грантів у рамках проекту «Від ідеї – до власної справи» Відшкодування 50% вартості матеріалів та обладнання для облаштування пасіки, але не більше ніж 200 тис. грн на один суб'єкт господарювання за умови утримання від 10 бджолосімей для УБД, Захисників та Захисниць, членів їхніх сімей, які пройшли відповідне навчання Компенсація за придбану в поточному році нову тракторну техніку вітчизняного виробництва (та/або збірки) потужністю до 100 кВт суб'єктам господарювання, які створені УБД або членами їхніх сімей, у розмірі 30% від вартості (без ПДВ), але не більше ніж 200 тис. грн на суб'єкт господарювання (за умови, що основною діяльністю є постачання сільськогосподарських товарів). Кредити на реалізацію бізнес-планів новоствореним та/або сімейним

6. Робота

Група отримувачів	Держава	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	зареєстрований/а як фізична особа-підприємець не менше 12 місяців до моменту подання заяви на отримання гранту, вносить суму співфінансування власними або кредитними коштами (30% вартості проекту).		через часткове відшкодування вартості основних засобів (до 500 тис. грн).	фермерським господарствам (без набуття статусу юридичної особи), суб'єктам господарювання, засновниками яких є учасники/ці бойових дій або члени їхніх сімей, для розвитку господарської діяльності в рослинництві і тваринництві протягом усього терміну користування кредитом (сума кредиту не може перевищувати 50% від загальної вартості бізнес-плану; не більше одного млн грн, 5% річних, тривалість до 5 років). Відшкодування 75% витрат за придбання обладнання (після 24.02.2022) суб'єктам господарювання — ветеранам/кам війни (ФОП та юридичним особам, засновниками яких є ветерани/ки), членам їхніх сімей, членам сімей загиблих УБД (на умовах співфінансування обласного бюджету та бюджетів територіальних громад).

7. Вшанування

Група отримувачів	Держава	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	ОГД на поховання та спорудження пам'ятника — 5 податкових мінімумів.	Створення, утримання, благоустрій та оновлення пам'ятних комплексів, меморіалів, алеї живої пам'яті. Фінансування витрат на поховання або відшкодування за здійснене поховання померлих (загиблих) учасників/ць бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни.	Будівництво пам'ятних знаків на могилах загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, ветеранів/ок війни (співфінансування з місцевих бюджетів). ОГД на встановлення пам'ятних знаків на могилах загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, ветеранів/ок війни (співфінансування з місцевих бюджетів, загальна сума — 81,7 тис. грн).	

8. Здоров'я

Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	Безоплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів/ Безоплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів). Безоплатне санаторно-курортне лікування або компенсація вартості самостійного санаторно-курортного лікування (раз на два роки, наразі призупинено) Щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів Експериментальний проєкт щодо надання розширених послуг з первинної медичної допомоги окремим категоріям осіб, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України: ■ складення індивідуального плану спостереження та супроводу; ■ проведення розширеного скринінгу станів; ■ надання психологічної допомоги; ■ лікування хронічних станів і наслідків бойових травм, зокрема надання консультацій фахівців (ортопеда, невролога); ■ участь у виконанні індивідуальних реабілітаційних планів для відновлення після травм і захворювань; ■ участь у лікуванні захворювань і травм опорно-рухової системи, зокрема артриту, артрозу та хвороб суглобів.		Цільове забезпечення медикаментами, засобами медичного призначення та додатковим (посиленням) харчуванням під час надання спеціалізованої медичної допомоги військовослужбовцям/ицям ЗСУ, інших військових формувань, що потребуватимуть тривалого дороговартісного лікування та заходів реабілітації за напрямками: ■ травматологія, лікування і відновлювальна ортопедія та реабілітація спінальних хворих, протезування тощо (згідно з профілем та відповідно до встановлених діагнозів); ■ хірургія, зокрема щелепно-лицева, офтальмологія (протезування ока), оториноларингологія тощо (згідно з профілем та відповідно до встановлених діагнозів); ■ онкологія; ■ кардіологія; ■ психіатрична допомога.	Надання спеціалізованої багатопрофільної медичної допомоги ветеранам/кам. Надання реабілітаційних послуг протягом гострого реабілітаційного періоду на базі спеціалізованих відділень комунальних медичних підприємств вторинного і третинного рівнів надання медичної допомоги (кардіологічне, нейрохірургічне, неврологічне, ортопедо-травматологічне). Надання послуг зубопротезування складних випадків Захисникам і Захисницям України з використанням дороговартісних сучасних матеріалів і технологій із супутнім лікуванням Санаторно-курортне оздоровлення в закладах, розташованих на території Полтавської області (раз на 2 роки, не менше 18 днів): ■ членів сімей загиблих (померлих) ветеранів/ок, членів сімей ветеранів/ок, які перебувають у полоні або зникли безвісти; ■ осіб з інвалідністю внаслідок війни.

8. Здоров'я

Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Ветерани/ки з інвалідністю	Реабілітація та забезпечення допоміжними засобами реабілітації (зокрема протезування).		Надання соціальної послуги з реабілітації (абілітації) людям із тимчасовим обмеженням життєдіяльності, людям з інвалідністю, відновлення і компенсації порушеної або втраченої здатності людини до побутової, професійної, суспільної діяльності (гранична вартість — 50 тис. грн).	Соціальне супроводження осіб з інвалідністю внаслідок війни I і II груп, осіб з інвалідністю внаслідок війни, які втратили функціональні можливості нижніх кінцівок, користуються кріслами колісними.

9. Дозвілля

Група отримувачів	Державна підтримка	Дніпропетровська область	Львівська область	Полтавська область
Усі ветерани/ки	Експериментальний проект щодо надання учасникам/цям бойових дій та людям з інвалідністю внаслідок війни допомоги для занять фізичною культурою і спортом (у розмірі 1,5 тис. грн один раз на відповідний квартал протягом терміну дії експериментального проекту — 2025–2026 роки).	Організація спортивних заходів та активного відпочинку для ветеранів/ок, членів їхніх сімей, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України. Забезпечення організації та проведення навчально-тренувальних зборів членів збірних команд України — мешканців Дніпропетровської області для участі в міжнародних спортивних змаганнях «Ігри нескорених» та мультиспортивних змаганнях «Warrior Games» («Ігри Воїнів»). Делегування збірної для участі в «Іграх нескорених» та «Warrior Games». Проведення культурно-мистецьких, розважальних, туристичних заходів для ветеранів/ок, членів їхніх сімей.	Організація активного дозвілля та емоційного відновлення для військовослужбовців/иць, ветеранів/ок та членів їхніх сімей, членів сімей зниклих безвісти та загиблих Захисників і Захисниць України (проект «Терапія мандрами»). Проведення обласних інформаційно-просвітницьких кампаній та заходів для фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів/ок та військовослужбовців/иць, передусім осіб з інвалідністю. Забезпечення організації та проведення заходів у рамках проєктів «Ліга Нескорених», «Кубок Воїнів», «Invictus Games».	Надання об'єктів спортивної інфраструктури комунальної форми власності для проведення тренувань і змагань. Установлення соціальних годин для безоплатного відвідування Комунальної установи Полтавської обласної ради «Центр спортивної підготовки». Забезпечення участі ветеранів/ок у фізкультурно-оздоровчих заходах різних рівнів. Безоплатне відвідування ветеранами/ками, а також членами їхніх родин закладів, що належать до спільної власності територіальних громад, сіл, селищ і міст Полтавської області. Проведення екскурсій екологічними стежками природно-заповідного фонду, регіональними ландшафтними парками, що належить до спільної власності територіальних громад сіл, селищ і міст Полтавської області.

Додаток 5

Мапування заходів чинних програм на національному, регіональному та місцевому рівнях для визначених територіальних громад відповідно до елементів добробуту

1. Матеріальна допомога							
Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	ОГД під час звільнення з військової служби: ■ 50% грошового забезпечення – якщо звільнення у зв'язку зі станом здоров'я; ■ 50% грошового забезпечення за кожен рік; ■ якщо звільнення у зв'язку із закінченням контракту, за віком (за наявності 10 років вислуги); ■ 25% грошового забезпечення за кожен рік; ■ якщо звільнення за власним бажанням, через сімейні обставини (за наявності 10 років вислуги). Щорічна виплата до Дня Незалежності. Для УБД – 5 мінімальних пенсій. Уряд щороку встановлює цю суму.				ОГД на початку проходження служби під час воєнного стану в Україні – 10 тис. грн.	ОГД на початку проходження служби під час воєнного стану в Україні – 5 тис. грн Щорічна матеріальна допомога УБД – 5 тис. грн.	Матеріальна допомога за рішенням комісії (не частіше одного разу на місяць, середня сума – 10 тис. грн, максимальна – 100 тис. грн). «Пакунок воїна» (набір харчових продуктів, базового одягу, особистої гігієни, який кожного кварталу надсилають Захисникам та Захисницям на службу).

1. Матеріальна допомога

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селища ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Ветерани/ки, які отримали поранення			Матеріальна допомога (на виконання депутатських повноважень) для військовослужбовців /иць, які потребують лікування.	ОГД ветеранам/кам, які отримали поранення, травму, каліцтво, контузію під час захисту Батьківщини: ■ 15 тис. грн — поранення, після якого лікування тривало до 30 діб; ■ 50 тис. грн — якщо лікування тривало понад 30 діб.		ОГД ветеранам/кам, які отримали поранення, травму, каліцтво, контузію під час захисту Батьківщини: ■ 20 тис. грн — тяжке поранення (травма); ■ 15 тис. грн — поранення (травма) середньої тяжкості; ■ 10 тис. грн — легке поранення (травма).	Матеріальна допомога за рішенням комісії (не частіше одного разу на місяць, середня сума — 10 тис. грн, максимальна — 100 тис. грн).

1. Матеріальна допомога

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Ветерани/ки з інвалідністю	ОГД у разі встановлення інвалідності у зв'язку з пораненням, контузією, каліцтвом чи захворюванням: ■ під час військової служби або резерву: I група – 120 ПМ; II група – 90 ПМ; III група – 70 ПМ. ■ під час воєнного стану: I група – 400 ПМ; II група – 300 ПМ; III група – 250 ПМ. ■ часткова втрата працездатності без установлення групи інвалідності – залежно від відсотка (0,7 ПМ за кожен відсоток втрати працездатності для бойових, 0,5 ПМ для військової служби та резерву). Щорічна виплата до Дня Незалежності: I група – 10 мінімальних пенсій; II група – 8 мінімальних пенсій; III група – 7 мінімальних пенсій. Уряд щороку встановлює цю суму.	ОГД на реабілітацію або санаторно-курортне лікування осіб з інвалідністю внаслідок війни: I група – 50 тис. грн; II група – 35 тис. грн; III група – 20 тис. грн. За умови відсутності затверджених місцевих програм на реабілітацію, санаторно-курортне лікування або коштів на зазначені цілі для надання грошової компенсації, якими може скористатися заявник/ця чи одержувач/ка. Може надаватися повторно, але не частіше ніж раз на рік.	Щорічна адресна допомога на навчання та оздоровлення дітям осіб з інвалідністю I групи з інвалідністю війни (50 тис. грн).	Адресна допомога на реабілітацію осіб з інвалідністю внаслідок війни I, II, III груп.		Щорічна матеріальна допомога людям з інвалідністю внаслідок війни – 5 тис. грн.	Матеріальна допомога за рішенням комісії (не частіше одного разу на місяць, середня сума – 10 тис. грн, максимальна – 100 тис. грн). Матеріальна допомога до Дня захисника та захисниці України.

1. Матеріальна допомога

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Сім'ї загиблих ветеранів/ок	ОГД членам сім'ї загиблого/ї чи померлого/ї військовослужбовця/иці (зокрема коли смерть настала протягом року після звільнення з військової служби у зв'язку з причинами, пов'язаними з виконанням обов'язків) — 750 ПМ. На час воєнного стану під час Захисту Батьківщини (або протягом року після звільнення з військової служби у зв'язку з причинами, пов'язаними з виконанням обов'язків) — 15 млн грн.	Щомісячна соціальна виплата дітям (пасинкам, падчеркам) загиблих (померлих) Захисників чи Захисниць України, ветеранів/ок війни та учасників/ць Революції Гідності (1,5 прожиткового мінімуму). ОГД родинам загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України (5 тис. грн дружині / чоловіку та 5 тис. грн батькам).	ОГД дітям загиблих ветеранів/ок (10 тис. грн). Щорічна адресна допомога на навчання та оздоровлення дітям загиблих ветеранів/ок (50 тис. грн). Щорічна матеріальна допомога до Дня Матері та Дня Батька батькам загиблих ветеранів/ок.	Щорічна матеріальна допомога сім'ям загиблих Захисників і Захисниць, які не отримують допомоги згідно з Постановою КМУ № 168 (8 тис. грн на кожного члена сім'ї загиблого/ї).	ОГД сім'ям загиблих воїнів під час воєнного стану в Україні — 10 тис. грн. Щорічна матеріальна допомога до Дня Матері матерям загиблих (померлих) Захисників та Захисниць — 5 тис. грн.	ОГД сім'ям загиблих воїнів під час воєнного стану в Україні — 30 тис. грн. Щорічна допомога до Дня Матері матерям загиблих (померлих) Захисників та Захисниць (цінний подарунок). Щорічна матеріальна допомога до пам'ятних дат сім'ям загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України.	Матеріальна допомога за рішенням комісії (не частіше одного разу на місяць, середня сума — 10 тис. грн, максимальна — 100 тис. грн).
Ветерани/ки що перебувають у полоні, та сім'ї полонених	ОГД 100 тис. грн щорічно ветерану/ці або членам сім'ї у період перебування в полоні.		ОГД для звільнених з полону — 50 тис. грн.		Щорічна матеріальна допомога до пам'ятних дат сім'ям зниклих безвісти, полонених Захисників і Захисниць України.	ОГД для звільнених з полону — 50 тис. грн.	Матеріальна допомога за рішенням комісії (не частіше одного разу на місяць, середня сума — 10 тис. грн, максимальна — 100 тис. грн).

2. Житло

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	Програма доступного кредитування житла «єОселя». Початковий внесок — 20%, термін – до 20 років під 6% річних (3% для військовослужбовців/иць за контрактом). Програма «Власний дім» (кредити для індивідуальних забудовників на селі). Термін – до 20 років (для молоді – до 35 років). Ветерани/ки та їхні сім'ї мають першочергове право. Пільговий кредит (3%) для військовослужбовців/иць на період особливого стану (0%) на: ■ будівництво житла – до 600 тис. грн; ■ придбання житла – 500 тис. грн; ■ ремонт і реконструкція житла (зокрема добудова) – 350 тис. грн; ■ спорудження інженерних мереж та їх підключення – 150 тис. грн. Державна програма забезпечення доступним житлом. 50% вартості будівництва (придбання) доступного	Компенсація 3% процентної ставки за іпотечними кредитами, отриманими на умовах державної програми «єОселя» на 2025 рік, для ветеранів/ок війни, учасників/ць бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України, військовослужбовців /иць ЗСУ за контрактом. Дофінансування державної програми «Власний дім» Передбачений безвідсотковий кредит для УБД. Дофінансування державної програми надання пільгових молодіжних житлових кредитів. Кредити УБД (до 35 років) та їхнім сім'ям за кошти обласного бюджету надаються першочергово. Термін – до 30 років. Перший внесок – 6%. Відсоткова ставка – 3%, що сплачує	Адресна допомога на придбання житла на умовах співфінансування обласної програми. Погашення 5% від вартості квартири, що становить ¼ від обов'язкового першого внеску 20%, за програмою «єОселя». Тимчасове безоплатне проживання Захисників і Захисниць України та членів їхніх сімей, які не зареєстровані на території територіальної громади та приїхали до міста тимчасово для лікування, догляду за пораненим/ою чи відвідання могили загиблого/ї.	Адресна допомога на придбання житла на умовах співфінансування обласної програми.	Адресна допомога на придбання житла на умовах співфінансування обласної програми.	Адресна допомога на придбання житла на умовах співфінансування обласної програми.	

2. Житло

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	житла та/або пільгового іпотечного житлового кредиту для ветеранів/ок.	позичальник/ця, який/а не має дітей. Позичальник/ця, який/а має одну дитину, звільняється від сплати відсотків за користування кредитом. Позичальникові/ці, який/а має двох дітей, також погашається 25% суми зобов'язань за кредитом на момент застосування пільги. Позичальникові/ці, який/а має трьох і більше дітей, погашається 50% суми зобов'язань за кредитом на момент застосування пільги. Придбання житла для окремих категорій Захисників та Захисниць України (на умовах співфінансування з місцевих бюджетів).					
Ветерани/ки з інвалідністю	Компенсація за неотримане житло для осіб з інвалідністю внаслідок війни I та II груп, а також ВПО, які є УБД або людьми з інвалідністю внаслідок війни III групи.						

3. Житлово-комунальні послуги

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	Знижка 75% на комунальні послуги в межах норм, передбачених чинним законодавством. Звільнення від сплати земельного податку в межах граничних норм за кожним видом використання.		Звільнення від сплати податку на нерухоме майно УБД, членів їхніх сімей, членів сімей загиблих Захисників і Захисниць України.				
Ветерани/ки з інвалідністю	Знижка 100% на комунальні послуги в межах норм, передбачених чинним законодавством Звільнення від сплати земельного податку в межах граничних норм за кожним видом використання.						
Сім'ї загиблих ветеранів/ок	Знижка 50% для сім'ї загиблого/ї ветерана/ки на комунальні послуги в межах норм, передбачених чинним законодавством. Звільнення від сплати земельного податку в межах граничних норм за кожним видом використання.		Адресна грошова допомога для часткової компенсації витрат на оплату ЖКП членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України (0,4 ПМ на місяць).	50% компенсація для сімей загиблих воїнів/ок на комунальні послуги в межах норм, передбачених чинним законодавством.	Адресна грошова допомога для часткової компенсації витрат на оплату ЖКП членам сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України (5 тис. грн на рік).		Адресна матеріальна допомога до Дня Незалежності (для часткової компенсації витрат на оплату ЖКП).

4. Проїзд

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	Безоплатний проїзд: ■ усіма видами міського пасажирського транспорту; ■ автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості; ■ залізничним і водним транспортом приміського сполучення; ■ автобусами приміських і міжміських маршрутів, зокрема міжобласних, внутрішньорайонних та внутрішніх незалежно від відстані та місця проживання — за наявності посвідчення встановленого зразка. Якщо запроваджена автоматизована система обліку оплати проїзду — також електронного квитка, який видається на безоплатній основі. Перевізники маршрутних таксі надають право безоплатного проїзду в разі наявності договору з органами місцевого самоврядування на компенсацію витрат перевізника.		Безоплатний проїзд для УБД у міському пасажирському автомобільному транспорті.		Безоплатний проїзд для УБД у міжміському пасажирському автомобільному транспорті (маршрут між центром громади та обласним центром).		

5. Освіта

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	Державна цільова підтримка для здобуття професійно-технічної та вищої освіти у державних і комунальних навчальних закладах у будь-якому віці: ■ учасникам/цям бойових дій; ■ людям з інвалідністю внаслідок війни; ■ постраждалим учасникам/цям Революції Гідності.		Навчання ветеранів/ок (зокрема тих, хто перебуває на лікуванні в територіальній громаді) у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, видатки на які здійснюються з бюджету міської територіальної громади.				

5. Освіта

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Сім'ї ветеранів/ок	Державна цільова підтримка для здобуття фахової передвищої та вищої освіти у державних і комунальних навчальних закладах дітям: ■ учасників/ць бойових дій; ■ осіб з інвалідністю внаслідок війни; ■ постраждалих учасників/ць Революції Гідності; ■ дітям, один із батьків яких загинув/помер унаслідок участі в АТО /ООС, Революції Гідності. Але не довше ніж до досягнення ними 23 років. Експериментальний проєкт щодо надання державної допомоги на навчання дітям деяких категорій осіб,		Навчання членів сімей ветеранів/ок, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів/ок, у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, видатки на які здійснюються з бюджету міської територіальної громади. Першочергове зарахування дітей ветеранів/ок до дитячих садочків. Забезпечення безоплатним харчуванням дітей ветеранів/ок — учнів закладів загальної середньої освіти, вихованців закладів дошкільної освіти.	Першочергове зарахування дітей ветеранів/ок до дитячих садочків. Забезпечення безоплатним харчуванням дітей ветеранів/ок — учнів закладів загальної середньої освіти, вихованців закладів дошкільної освіти. Сертифікат для придбання канцтоварів для дітей ветеранів/ок шкільного віку.	Першочергове зарахування дітей ветеранів/ок до дитячих садочків. Забезпечення безоплатним харчуванням дітей ветеранів/ок — учнів закладів загальної середньої освіти, вихованців закладів дошкільної освіти. Сертифікат для придбання канцтоварів для дітей ветеранів/ок шкільного віку.	Першочергове зарахування дітей ветеранів/ок до дитячих садочків. Забезпечення безоплатним харчуванням дітей ветеранів/ок — учнів закладів загальної середньої освіти, вихованців закладів дошкільної освіти.	Першочергове зарахування дітей ветеранів/ок до дитячих садочків. Забезпечення безоплатним харчуванням дітей ветеранів/ок — учнів закладів загальної середньої освіти, вихованців закладів дошкільної освіти.

5. Освіта

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Сім'ї ветеранів/ок	які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України у 2024/25 або 2025/26 навчальному році, здобувачам фахової передвищої, вищої освіти, які навчаються в закладах освіти всіх форм власності на місцях, що фінансуються за кошти фізичних осіб, незалежно від раніше отриманого ними рівня освіти.						

6. Робота

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	Експериментальний проєкт з організації професійного навчання (до 6 місяців) для учасників/ць бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості (09.2023–09.2025). Ваучер на навчання від Державної служби зайнятості (до 30,28 тис. грн). Грант на власну справу («єРобота») від Державної служби зайнятості: 1) для члена сім'ї (чоловіка, дружини): ■ до 250 тис. грн — створюється одне робоче місце; ■ від 250 до 500 тис. грн — створюються два робочих місця;	Підтримка підприємницької ініціативи ветеранів/ок війни та їхніх сімей: ■ надання гранту учасникам/цям і ветеранам/кам війни та АТО/ООС у розмірі 250 тис. грн на започаткування власної справи чи розвиток підприємницької діяльності за умови працевлаштування мінімум одного/ї ветерана/ки протягом 6 місяців після отримання гранту; ■ надання додаткового гранту у розмірі 30% від суми отриманої допомоги від державної програми «Грант на власну справу» («єРобота»).	Послуги міського управління персоналом: професійна підготовка, курси та тренінги, кар'єрні консультації (профорієнтація), підтримка у працевлаштуванні. Працевлаштування в центрах національно-патріотичного виховання закладів загальної середньої освіти Ваучери для ветеранського бізнесу (до 300 тис. грн). Для тих, хто не отримував грант в обласній програмі.	Консультування щодо працевлаштування, зокрема на підприємствах громади, а також щодо підготовки грантових заявок.	Консультування щодо працевлаштування, зокрема на підприємствах громади, а також щодо підготовки грантових заявок.	Консультування щодо працевлаштування, зокрема на підприємствах громади, а також щодо підготовки грантових заявок.	Консультування щодо працевлаштування, зокрема на підприємствах громади, а також щодо підготовки грантових заявок.

6. Робота

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	2) для учасника/ці бойових дій та/або людини з інвалідністю внаслідок війни, зареєстрованих як фізична особа-підприємець: ■ до 250 тис. грн — створюється одне робоче місце; ■ від 250 тис. грн — створюється два робочих місця; ■ від 500 тис. до 1 млн грн — створюється чотири робочих місця; отримувач/ка має бути зареєстрований/а як фізична особа-підприємець не менше 12 місяців до моменту подання заяви на отримання гранту, вносить суму співфінансування власними або кредитними коштами (30% вартості проєкту).	Ваучери для ветеранського бізнесу на консалтингові, маркетингові послуги, сертифікацію продукції, участь у закордонних виставково-ярмаркових заходах (до 100 тис. грн, один раз на період воєнного стану; частка власних витрат — не менше 15%). Фінансова підтримка суб'єктів підприємницької діяльності, засновниками (для фермерських господарств — членами) яких є учасники/ці та/або ветерани/ки війни, члени їхніх сімей, а також члени сімей загиблих воїнів/ок, через часткове відшкодування вартості основних засобів (до 500 тис. грн).					

7. Вшанування

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селища ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	ОГД на поховання та спорудження пам'ятника — 5 податкових мінімумів.	Будівництво пам'ятних знаків на могилах загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, ветеранів/ок війни (співфінансування з місцевих бюджетів). ОГД на встановлення пам'ятних знаків на могилах загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України, ветеранів/ок війни (співфінансування з місцевих бюджетів, загальна сума — 81,7 тис. грн).	Поховання та вшанування загиблих Захисників і Захисниць (місто повністю забезпечує матеріальну частину поховання). Меморіалізація (пам'ятні дошки на школах та будівлях за кошти ініціатора).	Поховання та вшанування загиблих Захисників і Захисниць (місто повністю забезпечує матеріальну частину поховання). Співфінансування обласної програми щодо встановлення пам'ятних знаків Меморіалізація (пам'ятні дошки на школах та будівлях за кошти ініціатора, Алея Пам'яті, банери в населених пунктах територіальної громади).	Поховання та вшанування загиблих Захисників і Захисниць (місто повністю забезпечує матеріальну частину поховання). Співфінансування обласної програми щодо встановлення пам'ятних знаків Меморіалізація (пам'ятні дошки на школах та будівлях за кошти ініціатора, Алея Пам'яті, банери в населених пунктах територіальної громади).	Поховання та вшанування загиблих Захисників і Захисниць (місто повністю забезпечує матеріальну частину поховання). Співфінансування обласної програми щодо встановлення пам'ятних знаків Меморіалізація (пам'ятні дошки на школах та будівлях за кошти ініціатора, Алея Пам'яті, банери в населених пунктах територіальної громади).	Поховання та вшанування загиблих Захисників і Захисниць (місто повністю забезпечує матеріальну частину поховання). Співфінансування обласної програми щодо встановлення пам'ятних знаків Меморіалізація (пам'ятні дошки на школах та будівлях за кошти ініціатора, Алея Пам'яті, банери в населених пунктах територіальної громади).

8. Здоров'я

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	Безоплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів. Безоплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів). Безоплатне санаторно-курортне лікування або компенсація вартості самостійного санаторно-курортного лікування (раз на два роки, наразі призупинено). Щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів. Експериментальний проєкт щодо надання розширених послуг з первинної медичної допомоги окремим категоріям осіб,	Цільове забезпечення медикаментами, засобами медичного призначення та додатковим (посиленням) харчуванням під час надання спеціалізованої медичної допомоги військовослужбовцям /ицям ЗСУ, інших військових формувань, що потребуватимуть тривалого дороговартісного лікування та заходів реабілітації за напрямками: ■ травматологія, лікування і відновлювальна ортопедія та реабілітація спинальних хворих, протезування тощо (згідно з профілем та відповідно до встановлених діагнозів); ■ хірургія, зокрема щелепно-лицева, офтальмологія (протезування ока), оториноларингологія тощо (згідно з профілем та відповідно до встановлених	Надання реабілітаційних послуг Національним реабілітаційним центром «Незламні» («Unbroken»). Безоплатне зубопротезування для УБД, осіб з інвалідністю внаслідок війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць Забезпечення покращеного харчування військовослужбовців /иць, які проходять лікування (реабілітацію) в закладах охорони здоров'я Забезпечення лікарськими засобами в разі амбулаторного лікування.	Терапевтичні стоматологічні послуги та послуги зубопротезування госпрозрахунковим кабінетом для військовослужбовців /иць (немає пакета НСЗУ). Послуги стаціонарного відділення відновлювальної медицини районної лікарні (ударно-хвильова терапія, масаж, ЛФК, сірководневі ванни, озокерит) (частина не покривається НСЗУ). Послуги логопеда для дітей ветеранів/ок, які брали участь у бойових діях після 24.02.2022, з-поміж сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України (без направлення лікаря).	Безоплатне зубопротезування (немає пакета НСЗУ, тому УБД користуються міською програмою для пільгових категорій). Безоплатні стоматологічні послуги для дітей УБД та загиблих (померлих) Захисників та Захисниць.	Безоплатний та пільговий відпуск лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування учасників бойових дій. Компенсація членам сімей загиблих ветеранів/ок стоматологічних послуг із зубопротезування (1 ПМ). Безоплатне санаторно-курортне лікування членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України.	Матеріальна допомога для компенсації послуг дороговартісної стоматології. Матеріальна допомога для компенсації медичних послуг, які не покриваються пакетом НСЗУ.

8. Здоров'я

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України: ■ складення індивідуального плану спостереження та супроводу; ■ проведення розширеного скринінгу станів; ■ надання психологічної допомоги; ■ лікування хронічних станів і наслідків бойових травм, зокрема надання консультацій фахівців (ортопеда, невролога тощо); ■ участь у виконанні індивідуальних реабілітаційних планів для відновлення після травм і захворювань; ■ участь у лікуванні захворювань і травм опорно-рухової системи, зокрема артрит, артрозу та хвороб суглобів.	діагнозів); ■ онкологія; ■ кардіологія; ■ психіатрична допомога.					

8. Здоров'я

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Ветерани/ки з інвалідністю	Реабілітація та забезпечення допоміжними засобами реабілітації (зокрема протезування).	Надання соціальної послуги з реабілітації (абілітації) людям із тимчасовим обмеженням життєдіяльності, людям з інвалідністю, відновлення і компенсації порушеної або втраченої здатності людини до побутової, професійної, суспільної діяльності (гранична вартість — 50 тис. грн).	Забезпечення засобами для ендопротезування суглобів ветеранів/ок з інвалідністю внаслідок війни та членів сімей загиблих (померлих) Захисників і Захисниць.			Безоплатний та пільговий відпуск лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування ветеранів/ок з інвалідністю внаслідок війни I-III груп.	

9. Дозвілля

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селища ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки	Експериментальний проєкт щодо надання учасникам/цям бойових дій та людям з інвалідністю внаслідок війни допомоги для занять фізичною культурою і спортом (у розмірі 1,5 тис. грн один раз на відповідний квартал протягом терміну дії експериментального проєкту — 2025–2026 роки).	Організація активного дозвілля та емоційного відновлення для військовослужбовців/иць, ветеранів/ок та членів їхніх сімей, членів сімей зниклих безвісти та загиблих Захисників і Захисниць України (проєкт «Терапія мандрями»).	Соціально-культурний проєкт «Місто лікує» — ознайомлення військових, які перебувають на лікуванні у медичних закладах, з містом.	Безоплатні заняття в спортивних та фітнес-залах громади.	Безоплатні заняття в спортивних та фітнес-залах громади.	Проведення спортивних і розважальних заходів для ветеранів/ок та членів їх сімей.	Проведення спортивних і розважальних заходів для ветеранів/ок та членів їх сімей.
		Проведення обласних інформаційно-просвітницьких кампаній та заходів для фізкультурно-спортивної реабілітації ветеранів/ок та військовослужбовців/иць, передусім осіб з інвалідністю.	Безоплатні квитки за попереднім замовленням у комунальних культурних інституціях територіальної громади на вистави, кіносеанси, концерти, а також вхід у музейні заклади з екскурсіями.	Проведення спортивних і розважальних заходів для ветеранів/ок та членів їх сімей.	Проведення спортивних і розважальних заходів для ветеранів/ок та членів їх сімей.	Придбання квитків на події за кошти місцевого бюджету.	Придбання квитків на події за кошти місцевого бюджету.
		Забезпечення організації та проведення заходів у рамках проєктів «Ліга Нескорених», «Кубок Воїнів», «Invictus Games» тощо.	Надання приміщень міських культурних інститутів для проведення мистецьких заходів, мотиваційних та навчальних зустрічей.	Придбання квитків на події за кошти місцевого бюджету.	Придбання квитків на події за кошти місцевого бюджету.	Безоплатне оздоровлення та відпочинок дітей ветеранів/ок у таборах України.	Безоплатне оздоровлення та відпочинок дітей ветеранів/ок у таборах України та за кордоном (за кошти партнерів).
				Безоплатне оздоровлення та відпочинок дітей ветеранів/ок у таборах України та за кордоном (за кошти партнерів).	Безоплатне оздоровлення та відпочинок дітей ветеранів/ок у таборах України та за кордоном (за кошти партнерів).		

9. Дозвілля

Група отримувачів	Держава	Регіон	Обласний центр	Районний центр	Колишній райцентр	Селищна ТГ	Сільська ТГ (приміська)
Усі ветерани/ки			Забезпечення безоплатним відвідуванням дітей військово-службовців/иць та ветеранів/ок спортивних секцій, гуртків, мистецьких шкіл тощо. Безоплатне оздоровлення та відпочинок дітей ветеранів/ок у таборах України та за кордоном. Відшкодування витрат на оплату тренажерного залу та фітнес-центру (1 тис. грн на місяць). Адаптивні види спорту для ветеранів.				